EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2019 10 31
COM(2019) 557 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Europos anglies dioksido rinkos veikimo ataskaita

Turinys

Akronimai ir santrumpos 2

SANTRAUKA 4

1. ĮŽANGA 5

2.1. Veiklos rūšys, įrenginiai ir orlaivių naudotojai, kuriems taikoma sistema 7

2.2. Sąjungos registras ir Europos Sąjungos sandorių žurnalas (ESSŽ) 9

3. ANGLIES DIOKSIDO RINKOS VEIKIMAS 2018 M. 10

3.1. Pasiūla. Į apyvartą išleisti ATL 11

3.1.1. Didžiausias leidžiamas kiekis 11

3.1.2. Išduoti ATL 13

3.1.2.1. Nemokamų ATL paskirstymas 13

3.1.2.2. Programa „NER 300“ ir Inovacijų fondas 16

3.1.2.3. Netiesioginių su anglies dioksidu susijusių išlaidų kompensavimas 18

3.1.2.4. ATL pardavimas aukcione 20

3.1.2.5. Nuo visų ATL pardavimo aukcione principo nukrypti leidžiančios nuostatos taikymas elektros energijos ir šilumos gamybos sektoriui 23

3.1.3. Tarptautiniai kreditai 26

3.2. Paklausa. Iš apyvartos išimti ATL 27

3.3. Pasiūlos ir paklausos pusiausvyros užtikrinimas 28

4. AVIACIJA 31

5. RINKOS PRIEŽIŪRA 34

5.1. Teisinis ATL pobūdis ir apmokestinimo tvarka 35

6. IŠMETAMŲJŲ TERŠALŲ KIEKIO STEBĖSENA, ATASKAITŲ APIE JĮ TEIKIMAS IR TIKRINIMAS 37

7. ADMINISTRACINIŲ PROCEDŪRŲ APŽVALGA 39

8. TAISYKLIŲ LAIKYMASIS IR JŲ VYKDYMO UŽTIKRINIMAS 40

9. IŠVADOS IR PERSPEKTYVA 42

PRIEDAS 43

Akronimai ir santrumpos

ATR	Akreditavimo ir tikrinimo reglamentas
KI	Kompetentinga institucija
CCS	Anglies dioksido surinkimas ir saugojimas
CCU	Anglies dioksido surinkimas ir naudojimas
ŠPM	Švarios plėtros mechanizmas
PTMV	Patvirtinti išmetamųjų teršalų mažinimo vienetai
CORSIA	Tarptautinės aviacijos anglies dioksido kompensavimo ir mažinimo sistema
CSCF	Įvairius sektorius apimantis pataisos koeficientas
EA	Europos akreditacijos organizacija
EEE	Europos ekonominė erdvė
EEE	Europos aplinkos agentūra
EEX	Europos energetikos birža
EIB	Europos investicijų bankas
TMV	Išmetamųjų teršalų mažinimo vienetai
EVPRI	Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija
ES ATLPS	Europos Sąjungos apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema
ESSŽ	Europos Sąjungos sandorių žurnalas
ŠESD	Šiltnamio efektą sukeliančios dujos
ICAO	Tarptautinė civilinės aviacijos organizacija
ICE	„InterContinental Exchange Futures Europe“
„InnovFin EDP“	Energetikos parodomųjų projektų finansavimo priemonė „InnovFin“
BĮM	Bendro įgyvendinimo mechanizmas
PRR	Piktnaudžiavimo rinka reglamentas
FPRD II	Antroji finansinių priemonių rinkų direktyva
FPRR	Finansinių priemonių rinkų reglamentas
SATR	Stebėsenos ir ataskaitų teikimo reglamentas
SATTA	Stebėsena, ataskaitų teikimas, tikrinimas ir akreditacija
RSR	Rinkos stabilumo rezervas
NAĮ	Nacionalinė akreditacijos įstaiga
NER	Naujiems rinkos dalyviams skirtas rezervas

OTC	Nebiržinis (-ė)
PFC	Perfluorangliavandeniliai
RES	Atsinaujinantys energijos ištekliai
SRP	CORSIA standartai ir rekomenduojama praktika
TNAC	Bendras apyvartoje esančių ATL skaičius

SANTRAUKA

Palyginti su 2017 m., 2018 m. iš įrenginių, kuriems taikoma Europos apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema (ES ATLPS), išmesta 4,1 proc. mažiau teršalų. Šiam mažėjimui daugiausia įtakos turėjo elektros energijos ir šilumos gamybos sektorius, o pramonės sektoriaus išmetamųjų teršalų kiekis sumažėjo tik šiek tiek (žr. 3.2 skirsnyje pateiktą 7 lentelę). Toliau didėjo patikrintas aviacijos sektoriaus išmetamųjų teršalų kiekis – palyginti su 2017 m., jis padidėjo 3,9 proc. (žr. 4 skyriuje pateiktą 8 lentelę).

Priėmus peržiūrėtą ES ATLPS direktyvą, daugiausia dėmesio imta skirti naujųjų nuostatų įgyvendinimui rengiantis ketvirtojo etapo pradžiai. Praėjusiais metais priėmus naujus įgyvendinimo teisės aktus, susijusius su anglies dioksido nutekėjimo sąrašu, nemokamų ATL paskirstymo taisyklėmis, Inovacijų fondu, aukcionais, SATTA ir Sąjungos registru, įgyvendinimo darbai vykdomi visu pajėgumu (žr. 2.2, 3.1.2 ir 6.1 skirsnius).

Trečią kartą paskelbtas rinkos stabilumo rezervo pertekliaus rodiklis – 1 654 909 824 ATL. Į šį skelbiamą rodiklį ir toliau bus atsižvelgiama sudarant ATL rezervą – 2019 m. aukcionuose parduotinas kiekis bus sumažintas beveik 40 proc., arba beveik 397 mln. ATL (žr. 3.3 skirsnį).

2018 m. dėl Europos anglies dioksido rinkoje sustiprėjusio anglies dioksido kainos signalo už aukcionuose parduotus ATL valstybės narės gavo rekordinę pajamų sumą – apie 14 mlrd. EUR. Per metus apie 70 proc. iš tų pajamų valstybės narės išleido arba planavo išleisti nustatytiems su klimatu ir energetika susijusiems tikslams (žr. 3.1.2.4 skirsnį).

1. ĮŽANGA

Nuo 2005 m. ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema (ES ATLPS) yra ES pramonės ir elektros energijos bei šilumos gamybos sektoriuose išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekio mažinimo strategijos pamatas. Ji labai padeda siekti bendrojo ES tikslo iki 2020 m. sumažinti išmetamą ŠESD kiekį 20 proc., palyginti su 1990 m. lygiu. Nors ES šį tikslą tikriausiai viršys, norint sumažinti išmetamą ŠESD kiekį bent 40 proc. (kaip numatyta dabartinėje 2030 m. ES klimato ir energetikos politikos strategijoje) ir bent 50 proc., atsakingai siekiant 55 proc. (atsižvelgiant į būsimos Komisijos politines gaires[1]), reikėtų nuolat daryti pažangą.

2018 m. balandžio mėn., įsigaliojus ketvirtuoju etapu taikytinai peržiūrėtai ES ATLPS[2], sparčiai rengiamasi priimti ketvirtajam prekybos laikotarpiui skirtus įgyvendinimo teisės aktus. Per praėjusius metus priimti įgyvendinimo teisės aktai, susiję su nauju anglies dioksido nutekėjimo sąrašu ir nemokamų ATL paskirstymo taisyklėmis, taip pat peržiūrėtas Sąjungos registro sistemos teisinis pagrindas – padaryti ketvirtajam etapui reikalingi pakeitimai. Be to, nustatytos Inovacijų fondo – pagrindinės ATLPS priemonės, pagal kurią ketvirtajame etape bus finansuojamos novatoriškos mažo anglies dioksido kiekio technologijos ir proveržio inovacijos, – įgyvendinimo taisyklės. Tuo pat metu peržiūrėtas Aukcionų reglamentas, kad pagal jį 2020 m. Inovacijų fondas galėtų surengti pirmųjų 50 mln. ATL aukcionus. 2019 m. rugpjūčio mėn. Komisija patvirtino antrąją peržiūrėtą redakciją, kuria siekiama sukurti Inovacijų fondo ir Modernizavimo fondo institucinę ATL aukcionų struktūrą. Galiausiai reikėtų paminėti ne mažiau svarbų faktą, kad, siekiant patobulinti ir patikslinti galiojančias taisykles atsižvelgiant į trečiuoju etapu įgytą įgyvendinimo patirtį, buvo atnaujinta stebėsenos, ataskaitų teikimo, tikrinimo ir akreditacijos (SATTA) sistema. Komisija sparčiai baigia rengti likusias įgyvendinimo nuostatas, kad jas būtų galima priimti iki 2021 m. sausio mėn., kai prasidės naujas prekybos laikotarpis.

Pradeda duoti rezultatų pastaraisiais metais patvirtinti teisės aktų pakeitimai, susiję su ATL pertekliumi. Nuo paskutinės anglies dioksido rinkos ataskaitos paskelbimo trečią kartą paskelbtas rinkos stabilumo rezervo pertekliaus rodiklis. Remiantis šiuo rodikliu ir peržiūrėtais ES ATLPS teisės aktais, 2019 m. aukcionuose siūlomas kiekis bus sumažintas beveik 400 mln. ATL, t. y. 24 proc. pertekliaus.

Be to, praėjusiais metais padidėjo rinkos dalyvių pasitikėjimas – tai matyti iš sustiprėjusio anglies dioksido kainos signalo. Dėl didesnės ATL kainos gerokai padidėjo bendros pajamos, kurias valstybės narės gavo iš aukcionų: 2018 m. iš viso gauta 14 mlrd. EUR pajamų, t. y. daugiau nei dukart daugiau nei 2017 m. Remiantis valstybių narių duomenimis, 2018 m. apie 70 proc. tų pajamų valstybės narės išleido (arba planavo išleisti) nustatytiems su klimatu ir energetika susijusiems tikslams.

[1] https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_lt.pdf

[2] 2018 m. kovo 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/410, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/87/EB siekiant ekonomiškai efektyviai dar labiau sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį ir paskatinti investicijas į mažo anglies dioksido kiekio technologijas ir Sprendimas (ES) 2015/1814, OL L 76, 2018 3 19, p. 3.

Ši Europos anglies dioksido rinkos veikimo ataskaita pateikta remiantis Direktyvos 2003/87/EB[3] (ES ATLPS direktyvos) 10 straipsnio 5 dalies ir 21 straipsnio 2 dalies reikalavimais. Kaip numatyta toje direktyvoje, ataskaitos tikslas – reguliariai, kasmet, pristatyti pokyčius Europos anglies dioksido rinkoje.

Ši ataskaita apima 2018 metus, bet joje taip pat apžvelgiamos per 2019 m. pirmąjį pusmetį pasiūlytos ar sutartos iniciatyvos.

Jeigu nenurodyta kitaip, šioje ataskaitoje naudoti tie duomenys, kurie buvo viešai paskelbti ir kuriuos Komisija turėjo iki 2019 m. birželio mėn.[4] Intarpuose visoje ataskaitoje pateikiama bendro pobūdžio aprašomoji informacija apie ES ATLPS.

[3] 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 96/61/EB, OL L 275, 2003 10 25, p. 32.
[4] Duomenų galutinis terminas – 2019 m. birželio 28 d.

2. ES ATLPS INFRASTRUKTŪRA

2.1. Veiklos rūšys, įrenginiai ir orlaivių naudotojai, kuriems taikoma sistema

ES ATLPS veikia 31 Europos ekonominės erdvės (EEE) valstybėje. Taikant šią sistemą ribojamas beveik 11 000 elektrinių ir gamybos įrenginių ir daugiau nei 500 orlaivių, skraidančių tarp EEE oro uostų, naudotojų išmetamųjų teršalų kiekis. Ji apima maždaug 39 proc. ES išmetamo ŠESD kiekio.

Trečiajame etape (2013–2020 m.)* stacionarių įrenginių sektoriai, kuriems taikoma ES ATLPS, yra daug energijos suvartojantys pramonės sektoriai, įskaitant jėgaines ir kitus kurą deginančius įrenginius, kurių vardinė šiluminė galia didesnė nei 20 MW (išskyrus pavojingų ar komunalinių atliekų deginimo įrenginius), naftos perdirbimo įmones, kokso krosnis, geležies ir plieno, cemento klinkerio, stiklo, kalkių, plytų, keramikos, plaušienos, popieriaus ir kartono, aliuminio, naftos chemijos produktų, amoniako, nitrato, adipo, glioksalio ir glioksilo rūgšties gamybą, anglies dioksido surinkimą, transportavimą vamzdynais ir geologinį saugojimą.

Aviacijos srityje 2013–2016 m. laikotarpiu ES ATLPS buvo taikoma tik EEE vidaus skrydžiams, laukiant, kol Tarptautinė civilinės aviacijos organizacija (ICAO) patvirtins pasaulinę koncepciją. Siekiant padėti kurti Tarptautinės aviacijos anglies dioksido kompensavimo ir mažinimo sistemą (CORSIA), 2017 m. taikymas tik Europos ekonominės erdvės vidaus skrydžiams pratęstas iki 2023 m. (žr. 4 skyrių).

ES ATLPS taikoma išmetamam anglies dioksidui (CO_2), taip pat nitrato, adipo, glioksalio ir glioksilo rūgšties gamybos įrenginių išmetamam azoto suboksidui (N_2O) ir aliuminio gamybos įrenginių išmetamiems perfluorangliavandeniliams (PFC). Nors dalyvavimas ES ATLPS yra privalomas, kai kuriuose sektoriuose ji taikoma tik tam tikrą galios ribą viršijantiems įrenginiams. Be to, dalyvaujančios valstybės gali netaikyti sistemos mažiems įrenginiams (išmetantiems mažiau kaip 25 000 tonų CO_2 ekvivalento), jei yra įgyvendintos alternatyvios lygiavertės priemonės. Ketvirtajame etape ES ATLPS gali būti netaikoma mažiesiems teršėjams (kurių praneštas išmetamųjų teršalų kiekis pastaruosius trejus metu buvo mažesnis kaip 2 500 tonų CO_2 ekvivalento), jei yra įdiegtos supaprastintos stebėjimo priemonės, leidžiančios nustatyti jų išmetamą teršalų kiekį. Dalyvaujančios valstybės taip pat gali pasirinktinai (angl. *opt-in*) į ES ATLPS įtraukti daugiau sektorių ir ŠESD.

* Informaciją apie pirmąjį ir antrąjį ES ATLPS etapus galima rasti čia: https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/pre2013_en.

2019 m. dalyvaujančių valstybių[5] pateiktų 21 straipsnio ataskaitų duomenimis, 2018 m. iš viso buvo 10 744 teisėtai veikiantys įrenginiai.

[5] 21 straipsnio ataskaitose darant nuorodą į dalyvaujančias valstybes arba tiesiog valstybes, turimos omenyje 28 ES valstybės narės ir EEE valstybės (Islandija, Norvegija ir Lichtenšteinas).

Kaip ir ankstesniais metais, 2018 m. ES ATLPS įrenginiuose daugiausia sudeginta iškastinio kuro. Tačiau 28 valstybės taip pat pranešė, kad 2 181 įrenginyje (20,3 proc. visų įrenginių) naudota biomasė. Dvi valstybės (Lichtenšteinas ir Malta) apie biomasės naudojimą nepranešė. 2018 m. deginant biomasę iš viso išmesta apie 151 mln. tonų CO_2 (9 proc. ATLPS ataskaitoje nurodyto išmesto kiekio), t. y. šiek tiek daugiau nei 2017 m., kai buvo išmesta 145 mln. tonų CO_2 (tuomet šis kiekis sudarė 8 proc. ATLPS ataskaitoje nurodyto išmesto kiekio). 99,2 proc. šio kiekio kvotos nebuvo nustatyta[6]. 2018 m. ataskaitose nė viena valstybė nenurodė, kad orlaivių naudotojai naudotų biodegalus, o 2017 m. ataskaitose tik Švedija nurodė, kad tokius degalus naudojo du orlaivių naudotojai.

Pagal įrenginių kategorijas, remiantis metiniu išmetamųjų teršalų kiekiu[7], iš 2018 m. duomenų matyti, kad, kaip ir ankstesniais metais, 72 proc. įrenginių priklauso A kategorijai, 21 proc. – B kategorijai, o 7 proc. – C kategorijai. Nurodyta, kad „mažai taršių įrenginių“[8] buvo 6 113 (57 proc. visų įrenginių).

Kalbant apie ES ATLPS veiklos rūšis, papildomai įtrauktas į sąrašą kaip kitų nei CO_2 išmetamųjų teršalų šaltiniai, nurodoma, kad leidimai vykdyti pirminio aliuminio ir perfluorangliavandenilių (PFC) gamybos veiklą išduoti 12-oje valstybių (Graikijoje, Islandijoje, Italijoje, Jungtinėje Karalystėje, Nyderlanduose, Norvegijoje, Prancūzijoje, Rumunijoje, Slovakijoje, Slovėnijoje, Švedijoje ir Vokietijoje), o nitrato rūgšties ir N_2O gamybos veiklą – 20-yje valstybių (visose, išskyrus Airiją, Daniją, Estiją, Islandiją, Ispaniją, Kiprą, Latviją, Lichtenšteiną, Liuksemburgą, Maltą ir Slovėniją). Apie kitus N_2O gamybos sektorius (adipo rūgšties ir glioksalio ir glioksilo rūgšties gamybos sektorius) pranešama, kad jie veikia atitinkamai trijose valstybėse (Italijoje, Prancūzijoje ir Vokietijoje) ir dviejose valstybėse (Prancūzijoje ir Vokietijoje). Tik Norvegija ir Austrija pranešė apie CO_2 surinkimo ir saugojimo veiklą.

Kaip ir praėjusiais metais, septynios valstybės (Islandija, Ispanija, Italija, Jungtinė Karalystė, Kroatija, Prancūzija, Slovėnija) pasinaudojo galimybe pagal ES ATLPS direktyvos 27 straipsnį neįtraukti į ES ATLPS mažųjų teršėjų. 2018 m. neįtrauktas išmetamųjų teršalų kiekis sudarė 2,92 mln. tonų CO_2 (apie 0,17 proc. viso patikrinto išmetamųjų teršalų kiekio, o pernai šis rodiklis buvo 0,16 proc.).

2019 m. pateiktų 21 straipsnio ataskaitų duomenimis, kol kas aštuonios valstybės (Belgija, Danija, Kroatija, Lichtenšteinas, Lietuva, Nyderlandai, Prancūzija, Vengrija) pasinaudojo

[6] Pagal ES ATLPS, jei laikomasi termino „biomasė“ apibrėžties ir, jei tai biodegalai arba skystieji bioproduktai, Direktyvos 2009/28/EB (Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyva) 17 straipsnio 1 dalyje nustatytų tvarumo kriterijų, biomasei nustatomas nulinis išmetamųjų teršalų faktorius. Už išmetamuosius teršalus, kuriems nustatomas nulinis faktorius, ATL grąžinti nereikia. 2019 m. pateiktose 21 straipsnio ataskaitose trys dalyvaujančios valstybės (Latvija, Lietuva ir Danija) nurodė biomasės, kuriai nustatytas nulinis išmetamųjų teršalų faktorius, energinę vertę, o ne su ja susijusį faktinį išmetamųjų teršalų kiekį. Todėl šių valstybių išmesti kiekiai į bendrą nurodytą kiekį neįtraukti.

[7] C kategorijos įrenginiai per metus išmeta daugiau kaip 500 000 tonų, B kategorijos įrenginiai – 50 000–500 000 tonų, o A kategorijos įrenginiai – mažiau kaip 50 000 tonų CO_2 ekvivalento. Žr. 2012 m. birželio 21 d. Komisijos reglamentą (ES) Nr. 601/2012 dėl išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio stebėsenos ir ataskaitų teikimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB, OL L 181, 2012 7 12, p. 30.

[8] Mažai taršūs įrenginiai yra vienas iš A kategorijos įrenginių pogrupių; tokie renginiai per metus išmeta mažiau nei 25 000 tonų CO_2 ekvivalento (žr. Reglamento (ES) Nr. 601/2012 47 straipsnio 2 dalį).

galimybe pagal Stebėsenos ir ataskaitų reglamento (SATR)[9] 13 straipsnį leisti stacionariesiems įrenginiams, keliantiems nedidelę riziką, naudoti supaprastintus stebėsenos planus. Trys valstybės (Belgija, Islandija ir Lenkija) pranešė 2018 m. taikiusios šią nuostatą mažai taršių orlaivių naudotojams.

Pranešta, kad 2018 m. stebėsenos planą turėjo 655 orlaivių naudotojai (palyginti su 541 – 2017 m. ir 503 – 2016 m.). 50 proc. naudotojų (328), apie kuriuos pranešta, buvo komerciniai, o kiti 50 proc. (327) – nekomerciniai[10]. Iš viso 287 (44 proc.) laikomi mažaisiais teršėjais (palyginti su 280 (52 proc.) – 2017 m. ir 249 (50 proc.) – 2016 m.).

2.2. Sąjungos registras ir Europos Sąjungos sandorių žurnalas (ESSŽ)

Sąjungos registre ir Europos Sąjungos sandorių žurnale (ESSŽ) registruojama bendrųjų ir aviacijos sektoriaus ATL nuosavybė – registruojami sąskaitose turimi kiekiai ir sandoriai iš vienos sąskaitos į kitą. Juos administruoja ir prižiūri Komisija, o dalyvaujančių valstybių nacionalinių registrų administratoriai yra kontaktiniai asmenys, su kuriais gali susisiekti sąskaitų turėtojų (įmonių arba fizinių asmenų) atstovai. Sąjungos registre yra stacionariųjų įrenginių ir orlaivių naudotojų sąskaitos, o ESSŽ automatiškai tikrinami, dokumentuojami ir sankcionuojami visi sandoriai tarp sąskaitų, taip užtikrinant, kad visi pervedimai atitiktų ES ATLPS taisykles.

Sąjungos registre ir ESSŽ užregistruoti duomenys yra svarbus informacijos šaltinis rengiant įvairaus pobūdžio ATLPS ataskaitas, pvz., skaičiuojant rinkos stabilumo rezervo pertekliaus rodiklį (žr. 3.3 skirsnį) ir rengiant Europos aplinkos agentūros (EAA) ataskaitas. Be to, ESTŽ užtikrina ES ATLPS skaidrumą, nes jame skelbiama* informacija apie stacionarių įrenginių ir orlaivių naudotojų atitiktį ATLPS nuostatoms.

* ESTŽ skelbiamą informaciją galima rasti čia: https://ec.europa.eu/clima/ets/.

2018 m. Sąjungos registras ir ESTŽ tinkamai veikė visas 365 dienas, išskyrus nedidelius pertrūkius dėl techninio atnaujinimo darbų; bendra šių pertrūkių trukmė buvo 26 valandos.

Nuo 2019 m. sausio 1 d. Komisija, taikydama apsaugos priemones[11], kuriomis siekiama apsaugoti ES ATLPS aplinkosauginį naudingumą tais atvejais, kai ES teisė nustoja galioti iš ES išstojančiai valstybei narei, Jungtinės Karalystės atžvilgiu sustabdė[12] visus procesus, susijusius su nemokamų ATL paskirstymu, aukcionais ir tarptautinių kreditų keitimu.

[9] 2012 m. birželio 21 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 601/2012 dėl išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio stebėsenos ir ataskaitų teikimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB, OL L 181, 2012 7 12, p. 30.

[10] Komercinio orlaivio naudotojo pavyzdys būtų keleivius skraidinanti oro bendrovė, teikianti paslaugas plačiajai visuomenei. Nekomercinio orlaivio pavyzdys būtų privatus orlaivis.

[11] 2018 m. vasario 12 d. Komisijos reglamentas (ES) 2018/208, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 389/2013, kuriuo įsteigiamas Sąjungos registras, OL L 39, 2018 2 13, p. 3.

[12] 2018 m. gruodžio 17 d. Komisijos sprendimas C(2018) 8707 dėl nurodymų vyriausiajam administratoriui Europos Sąjungos sandorių žurnale laikinai netvirtinti atitinkamų procesų Jungtinės Karalystės atžvilgiu, susijusių su nemokamų ATL paskirstymu, aukcionais ir tarptautinių kreditų keitimu.

2019 m. kovo mėn. buvo priimtas Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2019/1122[13], kuriuo nustatytos Sąjungos registro veikimo kitu ES ATLPS prekybos laikotarpiu (2021–2030 m.) taisyklės. Šiuo reglamentu suteikiama galimybė užtikrinti, kad Sąjungos registras atitiktų ES ATLPS direktyva nustatytus ketvirtojo etapo reikalavimus, pvz., funkcinės galimybės pakoreguotos taip, kad ATL galiotų neribotą laiką ir kad juos būtų galima naudoti išmetamųjų teršalų kiekiui padengti tik nuo pirmųjų dešimties metų laikotarpio, kuriuo jie buvo išduoti, metų, ir kad būtų užtikrinta, jog tarptautinių kreditų nebūtų galima naudoti išmetamųjų teršalų kiekiui padengti nuo 2021 m. Be to, šiuo nauju reglamentu taisyklės, kuriomis reglamentuojamas Sąjungos registras, pakoreguotos siekiant suderinti jas su finansų rinkos teisės aktų reikalavimais, atsižvelgiant į tai, kad nuo 2018 m. sausio 3 d. pagal Direktyvą 2014/65/ES[14] ATL buvo priskirti finansinėms priemonėms, ir su peržiūrėtų duomenų apsaugos taisyklių reikalavimais.

3. ANGLIES DIOKSIDO RINKOS VEIKIMAS 2018 M.

Šiame skyriuje pateikiama informacija apie aspektus, susijusius su ATL, suteikiamų pagal ES ATLPS, pasiūla ir paklausa. Skirsnyje apie pasiūlą pateikiama informacija apie didžiausius leidžiamus kiekius, nemokamų ATL paskirstymą, programą „NER 300“ (įskaitant parengiamuosius darbus, susijusius su būsimu Inovacijų fondu), aukcionus, nuo visų ATL pardavimo aukcione principo nukrypti leidžiančios nuostatos taikymą elektros energijos ir šilumos gamybos sektoriui (10c straipsnis), tarptautinių kreditų naudojimą, taip pat yra skirsnis apie netiesioginių su anglies dioksidu susijusių išlaidų kompensavimo sistemas.

Kalbant apie paklausą, pateikiama informacija apie patikrintą išmetamųjų teršalų kiekį ir ATL pasiūlos ir paklausos derinimą anglies dioksido rinkoje, pasitelkiant rinkos stabilumo rezervą (RSR).

[13] 2019 m. kovo 12 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2019/1122, kuriuo papildomos Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87/EB nuostatos dėl Sąjungos registro veikimo, OL L 177, 2019 7 2, p. 3).

[14] 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/65/ES dėl finansinių priemonių rinkų, kuria iš dalies keičiamos Direktyva 2002/92/EB ir Direktyva 2011/61/ES.

3.1. Pasiūla. Į apyvartą išleisti ATL

3.1.1. Didžiausias leidžiamas kiekis

Didžiausias leidžiamas kiekis yra bendras ŠESD kiekis, kurį gali išmesti į sistemą įtraukti subjektai, siekiant užtikrinti, kad išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo tikslas būtų pasiektas ir atitiktų prekybos laikotarpiu į apyvartą išleistų ATL skaičių. Trečiajame etape visoje ES taikomas bendras didžiausias leidžiamas kiekis, juo pakeičiant ankstesnę nacionalinių didžiausių leidžiamų kiekių sistemą.

2013 m. didžiausias stacionariesiems įrenginiams leidžiamas kiekis buvo 2 084 301 856 ATL. Šis didžiausias leidžiamas kiekis kasmet mažinamas taikant 1,74 proc. linijinį mažinimo koeficientą, siejamą su bendruoju metiniu vidutiniu 2008–2012 m. suteiktų ATL skaičiumi, taip užtikrinant, kad ATL skaičius, kurį gali panaudoti stacionarieji įrenginiai, 2020 m. būtų 21 proc. mažesnis nei 2005 m.

Iš pradžių buvo nustatyta, kad didžiausias aviacijos sektoriui leidžiamas kiekis bus 210 349 264 aviacijos ATL per metus, t. y. 5 proc. mažesnis už 2004–2006 m. vidutinį metinį aviacijos išmetamųjų teršalų kiekio lygį. 2014 m. sausio 1 d. jis padidintas 116 524 aviacijos ATL, nes prie ES ATLPS prisijungė Kroatija. Šiuo didžiausiu leidžiamu kiekiu siekta užtikrinti atitiktį 2008 m. teisės aktui*, kuriame buvo nustatyta, kad į ES ATLPS būtų įtraukti visi iš EEE, į ją ir jos viduje vykdomi skrydžiai. Tačiau 2013–2016 m., siekiant padėti ICAO įgyvendinti pasaulinę priemonę, kuria siekiama stabilizuoti tarptautinės aviacijos sektoriaus išmetamųjų teršalų kiekį 2020 m. lygyje, ES ATLPS taikymo sritis buvo laikinai apribota tik EEE vidaus skrydžiais. Taigi 2013–2016 m. į apyvartą išleistų ATL skaičius buvo gerokai mažesnis už pirminį didžiausią leidžiamą kiekį. 2017 m., siekiant padėti kurti ICAO bendrąją priemonę, iki 2023 m. pratęstas taikymas tik EEE vidaus skrydžiams (žr. 4 skyrių).

* 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/101/EB, iš dalies keičianti Direktyvą 2003/87/EB, kad į šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų prekybos sistemą Bendrijoje būtų įtrauktos aviacijos veiklos rūšys.

1 lentelėje pateiktas didžiausias stacionariesiems įrenginiams skiriamų ATL kiekis ir metinis į apyvartą išleidžiamų aviacijos ATL skaičius[15] kiekvienais trečiojo ES ATLPS etapo metais.

[15] Po 2013 m. į apyvartą išleistų aviacijos ATL skaičių nulėmė aukštynkryptis metodas, kurį taikant pirmiausia paskirstomi nemokami leidimai (pagal lyginamuosius orlaivių naudotojų veiklos EEE viduje rodiklius). Aukcionuose parduodamų ATL skaičius gaunamas remiantis tuo, kad nemokamai turėtų būti paskirstoma (įskaitant specialų rezervą, kurį numatoma vėliau paskirstyti sparčiai augantiems orlaivių naudotojams ir naujiems rinkos dalyviams) 85 proc., o aukcionuose parduodama 15 proc. viso skaičiaus.

1 lentelė. 2013–2020 m. didžiausias leidžiamas ES ATL kiekis

Metai	Didžiausias leidžiamas kiekis per metus (įrenginiai)	Per metus į apyvartą išleidžiamų aviacijos ATL skaičius[16]
2013 m.	2 084 301 856	32 455 296
2014 m.	2 046 037 610	41 866 834
2015 m.	2 007 773 364	50 669 024
2016 m.	1 969 509 118	38 879 316
2017 m.	1 931 244 873	38 711 651
2018 m.	1 892 980 627	38 909 625
2019 m.	1 854 716 381	35 172 897[17]
2020 m.	1 816 452 135	

[16] Į atnaujintus skaičius, be nemokamų ATL paskirstymo ir aukcione parduodamų kiekių, įtrauktas tarptautinių kreditų keitimas.

[17] Įtraukta informacija iš 2019 m. aviacijos aukcionų kalendoriaus. Dėl Komisijos patvirtintų apsaugos priemonių, kuriomis siekiama apsaugoti ES ATLPS aplinkosauginį naudingumą tais atvejais, kai ES teisė nustoja galiojusi iš ES išstojančiai valstybei narei, Jungtinės Karalystės 2019 m. duomenys neįtraukti (žr. 2.2 skirsnį).

3.1.2. Išduoti ATL

3.1.2.1. Nemokamų ATL paskirstymas

Nors numatytasis ES ATLPS trečiajame etape taikytinas ATL paskirstymo būdas yra pardavimas aukcione, daug ATL suteikiama nemokamai. Taikomi šie principai:

- elektros energijos gamybai nemokamų ATL neskiriama;
- gamybos pramonei nemokami ATL paskirstomi pagal suderintas visoje ES taikomas taisykles;
- siekiant didinti motyvaciją mažinti išmetamų ŠESD kiekį ir diegti inovacijas bei paskatinti našiausių įrenginių veiklos vykdytojus, nemokamų ATL paskirstymas grindžiamas veiklos rodikliais;
- sukurtas naujiems rinkos dalyviams skirtas ES rezervas (NER), naudotinas naujiems pramoniniams įrenginiams ir įrenginiams, kuriuose gerokai padidinamas našumas, sudarantis 5 proc. viso trečiajam etapui skirto ATL kiekio.

Nemokami ATL pramoniniams įrenginiams skirstomi siekiant mažinti anglies dioksido nutekėjimo riziką (išvengti situacijos, kai įmonės perkelia gamybą į trečiąsias šalis, kuriose taikomi mažesni išmetamo ŠESD kiekio apribojimai, ir dėl to bendras jų išmetamas kiekis gali padidėti). Sektoriai ir jų pošakiai, kuriems, kaip manoma, būdinga didelė anglies dioksido nutekėjimo rizika, įtraukiami į anglies dioksido nutekėjimo sąrašą*. Pradinis sąrašas apėmė 2015–2019 m. laikotarpį, o pagal peržiūrėtą ES ATLPS direktyvą jo galiojimas pratęstas iki 2020 m. gruodžio 31 d.

* Galiojantis anglies dioksido nutekėjimo sąrašas skelbiamas čia: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/ALL/?uri=CELEX:32014D0746.

Per trečiąjį etapą apie 43 proc. viso turimų ATL kiekio bus paskirstyta nemokamai, o aukcione valstybių narių parduotina ATL dalis sudarys apie 57 proc.

Atėmus 300 mln. programai „NER 300“ skirtų ATL, pradiniame naujiems rinkos dalyviams skirtame rezerve liko 480,2 mln. ATL. Iki 2019 m. birželio mėn. visam trečiajam etapui 937 įrenginiams atidėta 167,9 mln. ATL. Likusį NER sudaro 312,3 mln. ATL. Numatoma, kad didelė dalis šių ATL liks nepaskirstyta. Pasibaigus trečiajam etapui, jie bus įtraukti į rinkos stabilumo rezervą (RSR), iš jų 200 mln. bus panaudoti sudarant ketvirtojo etapo NER.

Iki 2019 m. birželio mėn. pabaigos nemokamai paskirstytinų ATL kiekis sumažintas apie 457 mln. ATL, nes, palyginti su pradžioje trečiajam etapui skirtą ATL kiekį apskaičiuoti naudotais duomenimis, kai kurie įrenginiai buvo uždaryti arba gamyba ar gamybos pajėgumas juose buvo sumažintas.

2 lentelė. 2013-2019 m. pramonės įmonėms nemokamai skirtų ATL skaičius (mln.)[18]

	2013 m.	**2014 m.**	**2015 m.**	**2016 m.**	**2017 m.**	**2018 m.**	**2019 m.**
Nemokamai paskirstyti ATL[19] **(28 ES valstybės narės, EEE ir ELPA valstybės)**	903,0	874,8	847,6	821,3	796,2	771,9	748,1[20]
Iš naujiems rinkos dalyviams skirto rezervo paskirstyti ATL (plyno lauko investicijos ir pajėgumų didinimas)	11,7	15,3	18,6	21,8	23,4	23,6	22,9
Dėl įmonių uždarymo arba gamybos ar gamybos pajėgumų pokyčių likę nepaskirstyti nemokami ATL	40,1	58,9	70,8	67,5	71,6	75,9	71,9

Kadangi nemokamai skiriamų ATL paklausa viršijo turimą jų kiekį, visiems įrenginiams, kuriems taikoma ES ATLPS, skirtų ATL kiekis sumažintas ta pačia procentine dalimi, taikant įvairius sektorius apimantį pataisos koeficientą (CSCF)[21]. 2017 m. pradinės CSCF vertės buvo peržiūrėtos[22].

Siekiant išvengti anglies dioksido nutekėjimo rizikos, nemokami ATL bus toliau skirstomi ir po 2020 m., remiantis atnaujintomis santykinių taršos rodiklių vertėmis, gautomis atsižvelgiant į 10 proc. ES veiksmingiausių įrenginių rezultatus. Anglies dioksido nutekėjimo rizikos lygis įvertintas taikant kompleksinį rodiklį, gautą sektoriaus prekybos su trečiosiomis šalimis intensyvumą padauginus iš sektoriaus teršalų išmetimo intensyvumo. Remdamasi šiuo vertinimu, 2019 m. vasario mėn. Komisija patvirtino kitam prekybos laikotarpiui skirtą anglies dioksido nutekėjimo sąrašą[23], galiosiantį visą ketvirtąjį etapą.

Siekiant atsižvelgti į technologijų ir inovacijų pažangą, ketvirtajame etape, remiantis faktiniais duomenimis, du kartus bus atnaujintos santykinių taršos rodiklių vertės. Nemokamų ATL pirmajam paskirstymo laikotarpiui (2021–2025 m.) prašantys įrenginiai iki 2019 m. gegužės 30 d. kompetentingoms institucijoms turėjo pateikti reikiamus duomenis. Komisija

[18] Šie duomenys pateikti remiantis informacija iš valstybių narių pranešimų, gautų iki 2019 m. birželio mėn., tačiau dėl naujų pranešimų jie gali pasikeisti.
[19] Pradinis kiekis, prieš atimant toliau nurodytus kiekius.
[20] Dėl Komisijos patvirtintų apsaugos priemonių, kuriomis siekiama apsaugoti ES ATLPS aplinkosauginį naudingumą tais atvejais, kai ES teisė nustoja galiojusi iš ES išstojančiai valstybei narei, skyrimas Jungtinei Karalystei (48,0 mln. ATL iš visų 2019 m. skirtų ATL) sustabdytas (žr. 2.2 skirsnį).
[21] Komisijos sprendimas 2013/448/ES, OL L 240, 2013 9 7, p. 27.
[22] Komisijos sprendimas 2017/126/ES, OL L 19, 2017 1 25, p. 93.
[23] Komisijos deleguotasis sprendimas (ES) 2019/708, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2019:120:FULL&from=LT

šiuos duomenis naudos, kad apskaičiuotų kiekvienam įrenginiui skirtiną ATL kiekį ir atnaujintų 2021–2025 m. taikytinas santykinių taršos rodiklių vertes. 2018 m. gruodžio mėn. buvo priimtas deleguotasis aktas dėl 2021–2030 m. taikytinų nemokamų ATL paskirstymo taisyklių peržiūrėjimo[24], kartu pradėtas darbas siekiant atnaujinti santykinių taršos rodiklių vertes, taikytinas 2021–2025 m. (žr. priedo 7 priedėlį).

Ketvirtajame etape, atsižvelgiant į reikšmingą veiklos apimties padidėjimą arba sumažėjimą, atskiriems įrenginiams suteikti ATL bus deramu laiku pakoreguoti. Siekdama išvengti manipuliavimo ir piktnaudžiavimo ATL paskirstymo koregavimo sistema ir pernelyg didelės administracinės naštos, Komisija priims įgyvendinimo aktą, kuriuo bus nustatytos papildomos koregavimo nuostatos (žr. priedo 7 priedėlį).

[24] Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2019/331, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2019:059:FULL&from=LT.

3.1.2.2. Programa „NER 300“ ir Inovacijų fondas

Programa „NER 300“ yra didelio masto programa mažo anglies dioksido kiekio energetikos inovacijų parodomiesiems projektams finansuoti. Jos tikslas – komerciniu lygmeniu ES pademonstruoti aplinką tausojančias anglies dioksido surinkimo ir saugojimo ir novatoriškas atsinaujinančiųjų energijos išteklių technologijas. Programa „NER 300“ finansuota iš pajamų, gautų 300 mln. ATL, kurie buvo įtraukti į NER, pakeitus į pinigines lėšas. Šios lėšos buvo skirtos projektams, atrinktiems per du kvietimo teikti paraiškas etapus, kurie vyko 2012 m. gruodžio mėn. ir 2014 m. liepos mėn.

Inovacijų fondas yra vienas iš dviejų anglies dioksido kiekio mažinimo mechanizmų, sukurtų pagal peržiūrėtą ES ATLPS direktyvą, skirtą ketvirtajam etapui. Šis fondas konkurencijos sąlygomis padės išvystyti sektorių, kuriems taikoma ES ATLPS, novatoriškas technologijas ir proveržio inovacijas, susijusias su atsinaujinančiaisiais energijos ištekliais, daug energijos suvartojančiais pramonės sektoriais, anglies dioksido surinkimu ir saugojimu (CCU) ir energijos kaupimu, kad jas būtų galima pateikti rinkai pirmą kartą ir įgyvendinti parodomuosius komercinius projektus. Jis bus finansuojamas iš pajamų, kurios bus gautos aukcione pardavus bent 450 mln. ATL, ir nepanaudotų programos „NER300“ biudžeto lėšų. Rengiamasi pirmajam kvietimui teikti paraiškas, kuris bus skelbiamas 2020 m.

Pagal programą „NER 300“ paskelbus du kvietimus teikti paraiškas, buvo patvirtinti 2,1 mlrd. EUR vertės 38 atsinaujinančiųjų energijos išteklių projektai ir vienas anglies dioksido surinkimo ir saugojimo projektas; jie bus įgyvendinami 20 ES valstybių narių. Septyni iš jų jau vykdomi – tai bioenergetikos projektai „BEST“ (Italija) ir „Verbiostraw“ (Vokietija), sausumos vėjo elektrinių parko projektai „Blaiken“ (Švedija) ir „Handalm“ (Austrija), jūros vėjo elektrinių parko projektai „Veja Mate“ ir „Nordsee One“ (Vokietija) ir pažangiojo elektros energijos tinklo projektas „Puglia Active Network“ (Italija).

2019 m. pabaigoje numatoma pradėti vykdyti penkis per pirmąjį kvietimą teikti paraiškas atrinktus projektus, taip pat padaryta pažanga rengiant keturis per antrąjį kvietimą teikti paraiškas atrinktus projektus, juos numatant pradėti vykdyti iki 2021 m. birželio 30 d. Atsižvelgiant į sudėtingą ekonominę ir politinę padėtį, susidariusią nuo tada, kai buvo sukurta programa „NER 300“, 19-ai projektų nepavyko gauti pakankamos papildomos finansinės paramos, todėl jie buvo atšaukti, taip iš viso atlaisvinant 1,358 mlrd. EUR. Padaryta didesnė arba mažesnė pažanga rengiant dar keturis projektus.

Iš dalies pakeistu sprendimu dėl programos „NER 300“[25] suteikta galimybė užtikrinti, kad atšauktuose projektuose, kuriems finansavimas skirtas pagal pirmąjį kvietimą teikti paraiškas, nepanaudotas lėšas (iki šiol tokių lėšų sukaupta 623 mln. EUR) būtų galima reinvestuoti į esamas finansines priemones – energetikos parodomųjų projektų finansavimo priemonę „InnovFin“ („InnovFin EDP“) ir Europos infrastruktūros tinklų priemonės skolos

[25] 2017 m. lapkričio 20 d. Komisijos sprendimas (ES) 2017/2172, kuriuo dėl pajamų, neišmokėtų pirmuoju kvietimo teikti paraiškas etapu, panaudojimo iš dalies keičiamas Sprendimas 2010/670/ES.

priemonę (abi šias priemones administruoja Europos investicijų bankas). Tai leis maksimaliai pasinaudoti programa „NER 300“ ir pritraukti papildomų privačių investicijų į mažo anglies dioksido kiekio inovacijas.

Iki šiol atrinkti trys projektai, kuriems pagal priemonę „InnovFin EDP“ galėtų būti panaudotos pagal programą „NER 300“ nepanaudotos lėšos – tokia parama sudarytų apie 73 mln. EUR (žr. priedo 9 priedėlį).

Atšauktuose projektuose, kuriems finansavimas skirtas pagal antrąjį kvietimą teikti paraiškas, nepanaudotos lėšos (iki šiol tokių lėšų sukaupta 735,5 mln. EUR) bus pridėtos prie Inovacijų fondo turimų išteklių.

3 lentelė. Programos „NER 300“ projektai, kuriems finansavimas skirtas pagal pirmąjį ir antrąjį kvietimus teikti paraiškas[26]

	1-asis kvietimas teikti pasiūlymus	**2-asis kvietimas teikti pasiūlymus**
Rengiami projektai	6	7
Vykdomi projektai	6	1
Atšaukti projektai	8	11
Iš viso	*20*	*19*

Ketvirtajame etape bendra Inovacijų fondo finansuojamoms novatoriškoms technologijoms ir proveržio inovacijoms demonstruoti turimų išteklių vertė veikiausiai gerokai viršys programai „NER 300“ skirtą 2,1 mlrd. EUR sumą[27]. 2019 m. vasario mėn. priimtas deleguotasis reglamentas[28] dėl Inovacijų fondo veiklos. Šio fondo paramą galės gauti visose valstybėse narėse įgyvendinami projektai, įskaitant mažos apimties projektus.

Siekdama pagerinti informuotumą apie Inovacijų fondą, 2019 m. ir 2020 m. pirmąjį pusmetį Komisija aktyviai vykdo informavimo veiklą, kurioje dalyvauja pramonės atstovai ir valstybės narės ir kuria siekiama aptarti pagrindinius kiekviename sektoriuje kylančius klausimus, susijusius su projektų atrankos įgyvendinimu. Pirmąjį kvietimą teikti paraiškas, susijusį su Inovacijų fondu, ketinama skelbti 2020 m., o vėliau, iki 2030 m., tokie kvietimai bus skelbiami reguliariai.

[26] Pagal Komisijos sprendimą 2010/670/ES investavimo sprendimai dėl projektų, kuriems finansavimas skirtas pagal pirmąjį kvietimą teikti paraiškas, turėjo būti priimti iki 2016 m. pabaigos, o dėl projektų, kuriems finansavimas skirtas pagal antrąjį kvietimą teikti paraiškas, – iki 2018 m. birželio mėn. pabaigos.

[27] Fondui skirtų 450 mln. ATL vertė priklausys nuo anglies dioksido kainos. Jei vidutinė ATL kaina būtų 25 EUR, fondo ištekliai būtų 11,3 mlrd. EUR.

[28] 2019 m. vasario 26 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2019/856, kuriuo papildomos Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87/EB nuostatos dėl Inovacijų fondo veiklos, OL L 140, 2019 5 28, p. 6–17.

3.1.2.3. Netiesioginių su anglies dioksidu susijusių išlaidų kompensavimas

Be nemokamų ATL skyrimo tiesioginėms su anglies dioksidu susijusioms išlaidoms padengti, ES valstybės narės gali suteikti valstybės pagalbą, kad kompensuotų daug elektros energijos naudojančių pramonės šakų netiesiogines su anglies dioksidu susijusias išlaidas, t. y. išlaidas, patirtas dėl elektros energijos kainų padidėjimo elektros energijos gamintojams įtraukus ATL pirkimo išlaidas į pirkėjams nustatomą kainą.

Siekdama užtikrinti vienodą netiesioginių su anglies dioksidu susijusių išlaidų kompensavimą visose valstybėse narėse ir kuo labiau sumažinti konkurencijos iškraipymą vidaus rinkoje, Komisija priėmė ES ATLPS valstybės pagalbos gaires*, galiosiančias iki 2020 m. pabaigos. Gairėse, be kita ko, nustatyti reikalavimus atitinkantys sektoriai ir didžiausios kompensuotinos netiesioginių su anglies dioksidu susijusių išlaidų sumos.

Pagal peržiūrėtą ATLPS direktyvą ketvirtajame etape valstybėms narėms leidžiama ir toliau kompensuoti netiesiogines su anglies dioksidu susijusias išlaidas ir taikomos patobulintos su šiuo kompensavimu susijusios skaidrumo ir ataskaitų teikimo nuostatos. Atsižvelgdama į tai, Komisija pradėjo ES ATLPS valstybės pagalbos gairių peržiūrą, siekdama parengti kitam prekybos laikotarpiui skirtas gaires (žr. priedo 7 priedėlį). Šio proceso metu Komisija, remdamasi 2019 m. pradžioje surengtomis konsultacijomis su suinteresuotaisiais subjektais ir valstybėmis narėmis, peržiūrės reikalavimus atitinkančių sektorių sąrašą ir faktorius, kuriais remiantis nustatomos didžiausios pagalbos sumos.

* Tam tikrų valstybės pagalbos priemonių, susijusių su šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema po 2012 m., gairės, OL C 158, 2012 6 5, p. 4.

Iki šiol Komisija yra patvirtinusi 13[29] netiesioginių su anglies dioksidu susijusių išlaidų kompensavimo sistemų, taikomų 12-oje valstybių narių. 2018 m. pirmą kartą išmokėtos kompensacijos pagal Valonijos ir Liuksemburgo sistemas. Ispanijos vyriausybė pranešė Komisijai apie savo sistemos peržiūrą siekiant padidinti jos biudžetą. 2019 m. Lenkija pranešė Komisijai apie priemonių projektą ir gautą valstybės pagalbos patvirtinimą, susijusį su sistema, pagal kurią 2020 m. bus pradėta mokėti parama, skirta 2019 m. patirtoms netiesioginėms išlaidoms padengti.

ES ATLPS direktyvoje nustatyta, kad, pasibaigus kiekvieniems metams, netiesioginių išlaidų kompensavimo sistemas taikančios valstybės narės per tris mėnesius turėtų lengvai prieinama forma viešai paskelbti bendrą suteiktos kompensacijos sumą ir atskiras kompensacijos sumas pagal sektorius ir pošakius.

4 lentelėje pateikta valstybių narių paskelbtų duomenų apie 2018 m. išmokėtas kompensacijas suvestinė.

[29] Be to, padaryta Prancūzijos ir Ispanijos sistemų pakeitimų.

4 lentelė. 2018 m. valstybių narių kompensuotos netiesioginės su anglies dioksidu susijusios išlaidos[30]

Valstybė narė	Sistemos taikymo trukmė	2018 m. išmokėtos kompensacijos 2017 m. patirtoms netiesioginėms išlaidoms padengti (mln. EUR)	Kompensacijų gavėjų (įrenginių) skaičius	2017 m. įplaukos iš aukcionų (neįskaitant aviacijai skirtų ATL, mln. EUR)	Procentinė įplaukų iš aukcionų dalis, panaudota netiesioginėms išlaidoms kompensuoti
JK	2013–2020 m.	22,36[31]	60[32]	1607[33]	3,7 %
DE	2013–2020 m.	202	891	1 141,7	17,6 %
BE (FL)	2013–2020 m.	31,7	106	143,5	27,3 %
BE (WL)	2017–2020 m.	7,5	30		
NL	2013–2020 m.	36,9	96	189	19,5 %
EL	2013–2020 m.	16,8	50	196,6	8,5 %
LT	2014–2020 m.	0,24	1	31,4	0,8 %
SK	2014–2020 m.	10	7	87	11,4 %
FR	2015–2020 m.	98,7	296	309,8	31,8 %
FI	2016–2020 m.	26,7	58	94,6	28,2 %
ES	2013–2015 m.	6	151	488,8	12,2 %
LU	2018–2020 m.	3,4	2	6,8	50 %

2018 m. 11 valstybių narių[34] iš viso išmokėjo apie 462 mln. EUR netiesioginių išlaidų kompensacijų, ši suma sudarė apie 11 proc. šių valstybių narių įplaukų iš aukcionų. Valstybių narių, kuriose taikomos kompensavimo sistemos, BVP suma sudaro apie 70 proc. ES BVP. Daugiausia kompensacijų išmokėta chemijos sektoriui, spalvotųjų metalų sektoriui, geležies ir plieno sektoriui.

Pagal vieną iš peržiūrėtos ES ATLPS direktyvos skaidrumo nuostatų valstybės narės, kuriais nors metais netiesioginėms išlaidoms kompensuoti išleidusios daugiau nei 25 proc. savo įplaukų iš aukcionų, turi paskelbti ataskaitą, kuriose būtų nurodytos šio dydžio viršijimo priežastys. Remiantis 2017 kalendorinių metų įplaukų iš aukcionų duomenimis, 2018 m. šią ribą viršijo keturios valstybės narės[35].

[30] Informacija apie išmokėtas kompensacijas ir jų gavėjų skaičių gauta remiantis Direktyvos (ES) 2018/410 10a straipsnio 6 dalyje nustatyta ataskaitų teikimo pareiga.
[31] 19,7 mln. GBP (už 2018 m. patirtas netiesiogines išlaidas), remiantis 1,1355 GBP / EUR vidutiniu valiutos kursu.
[32] Jungtinė Karalystė pranešė ne apie įrenginius, o apie įmones.
[33] Atkreipkite dėmesį, kad 2019 m. Jungtinė Karalystė išmokėjo paramą, skirtą 2018 m. patirtoms netiesioginėms išlaidoms padengti. Todėl rodomos ir Jungtinės Karalystės 2018 m. įplaukos iš aukcionų.
[34] Lenkija neįtraukta, nes paramą už 2019 m. patirtas netiesiogines išlaidas ji pradės mokėti 2020 m.
[35] 2018 m. išmokos lyginamos su 2017 m. įplaukomis iš aukcionų, nes 2018 m. išmokomis paprastai kompensuojamos 2017 m. kalendoriniais metais vartotojų patirtos netiesioginės išlaidos.

3.1.2.4. ATL pardavimas aukcione

Trečiajame etape pardavimas aukcione yra pagrindinis ATL paskirstymo būdas. Pirminiai aukcionai reglamentuojami Aukcionų reglamentu*, kuriame nurodomi terminai, taip pat administravimo ir kiti aspektai, susiję su tuo, kaip turėtų vykti aukcionai, kad būtų užtikrintas atviras, skaidrus, suderintas ir nediskriminacinis procesas.

* 2010 m. lapkričio 12 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 1031/2010 dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų pardavimo aukcione pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB, nustatančią šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje, terminų, administravimo ir kitų aspektų, OL L 302, 2010 11 18, p. 1.

2018 m. Aukcionų reglamentas iš dalies pakeistas[36], siekiant iš naujo paskirti Europos energetikos biržą (EEX) kaip Vokietijos atskirą aukcionų platformą ir suteikti galimybę pirmąją 50 mln. ATL partiją, esančią rinkos stabilumo rezerve, pakeisti į pinigines lėšas, kurias būtų galima panaudoti Inovacijų fondui finansuoti 2020 m.

2019 m. rugpjūčio mėn. Komisija patvirtino dar vieną Aukcionų reglamento pakeitimą, kuriuo nustatyta ketvirtajame etape taikytina ATL aukcionų rengimo ir Inovacijų fondo bei Modernizavimo fondo finansuojamų projektų valdymo sistema. Darant šį pakeitimą, taip pat atsižvelgta į tai, kad pagal Direktyvą 2014/65/ES dėl finansinių priemonių rinkų (FPRD II) ES ATLPS apyvartiniai taršos leidimai priskiriami finansinėms priemonėms.

Pagal apsaugos priemones, kuriomis siekiama apsaugoti ES ATLPS aplinkosauginį naudingumą (žr. 2.2 skirsnį), ATL, kuriuos Jungtinė Karalystė išdavė 2018 metams, buvo priimti grąžinimui, tačiau 2019 m. Jungtinės Karalystės vardu aukcionuose nebuvo parduodama nė vieno ATL.

2018 m. aukcionai vyko šiose aukcionų platformose:

- EEX – bendroje aukcionų platformoje, skirtoje 25 valstybėms narėms, dalyvaujančioms centralizuotuose viešuosiuose pirkimuose, ir Lenkijai, kuri nusprendė centralizuotuose viešuosiuose pirkimuose nedalyvauti, tačiau nepaskyrė atskiros aukcionų platformos. Nuo 2016 m. rugsėjo 5 d. EEX aukcionus vykdo kaip antroji bendra aukcionų platforma, kuri buvo paskirta 2016 m. liepos 13 d.;
- EEX – atskiroje aukcionų platformoje, skirtoje Vokietijai;
- ICE – atskiroje aukcionų platformoje, skirtoje Jungtinei Karalystei.

Padarius EEE susitarimo pakeitimą, Islandijai, Lichtenšteinui ir Norvegijai suteikusį galimybę dalyvauti sutartyje dėl viešos pirkimų procedūros, numatančioje bendrą aukcionų platformą, 2019 m. birželio mėn. šios valstybės ATL pradėjo parduoti aukcionuose. Susitarus su šiomis trimis valstybėmis, 2013–2018 m. aukcionuose siūlyti kiekiai paskirstyti

[36] 2018 m. spalio 30 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2019/7, kuriuo dėl Inovacijų fondui skirtų 50 mln. nepaskirstytų apyvartinių taršos leidimų iš rinkos stabilumo rezervo pardavimo aukcionuose ir Vokietijos paskirtinos aukcionų platformos įtraukimo į sąrašą iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1031/2010, OL L 2, 2019 1 4, p. 1–5.

2019 ir 2020 metams, taip siekiant užtikrinti stabilią ir prognozuojamą ATL pasiūlą rinkoje ir išvengti šios papildomos pasiūlos neigiamo poveikio anglies dioksido rinkai. Taigi į peržiūrėtus 2019 ir 2020 m. aukcionų kalendorius įtraukta dalis ankstesnių kiekių, kurie nebuvo siūlomi aukcionuose.

2018 m. EEX, aukcione parduodanti ATL 27 valstybių narių vardu, pardavė 89 proc. viso aukcionuose parduoto ATL kiekio, o ICE Jungtinės Karalystės vardu pardavė 11 proc. viso ATL kiekio. Iki 2019 m. birželio 30 d. surengta daugiau kaip 1 480 aukcionų.

5 lentelėje pateikiama iki 2019 m. birželio 30 d. EEX ir ICE aukcionuose parduotų ATL skaičiaus[37] apžvalga, įskaitant ankstyvuosius paprastųjų ATL aukcionus[38].

5 lentelė. Bendras 2012–2019 m. trečiojo etapo aukcionuose parduotų ATL skaičius

Metai	Paprastieji ATL	Aviacijos ATL
2012 m.	89 701 500	2 500 000
2013 m.	808 146 500	0
2014 m.	528 399 500	9 278 000
2015 m.	632 725 500	16 390 500
2016 m.	715 289 500	5 997 500
2017 m.	951 195 500	4 730 500
2018 m.	915 750 000	5 601 500
2019 m. (iki 2019 m. birželio 30 d.)[39]	292 975 500	2 032 500

Šaltinis: EEX.

Rengiant 2019 m. skaičius, įvertintas rinkos stabilumo rezervo įsigaliojimo 2019 m. sausio mėn. poveikis, dėl kurio 2019 m. gerokai sumažėjo aukcionuose siūlomas ATL kiekis (žr. 3.3 skirsnį). Dažniausiai aukcionai vykdavo sklandžiai, o galutinės aukcionų kainos paprastai gana tiksliai atitikdavo antrinės rinkos kainas.

Nuo 2018 m. sausio mėn. iki 2019 m. birželio mėn. penki aukcionai buvo atšaukti dėl to, kad nebuvo pasiekta rezervinė kaina arba ATL skaičius, kuriam buvo pateikti pirkimo pasiūlymai, buvo mažesnis nei aukcione parduodamų ATL skaičius. Iš viso, įskaitant penkis minėtuosius, buvo atšaukta dvylika iš daugiau nei 1 480 nuo 2012 m. pabaigos vykdytų

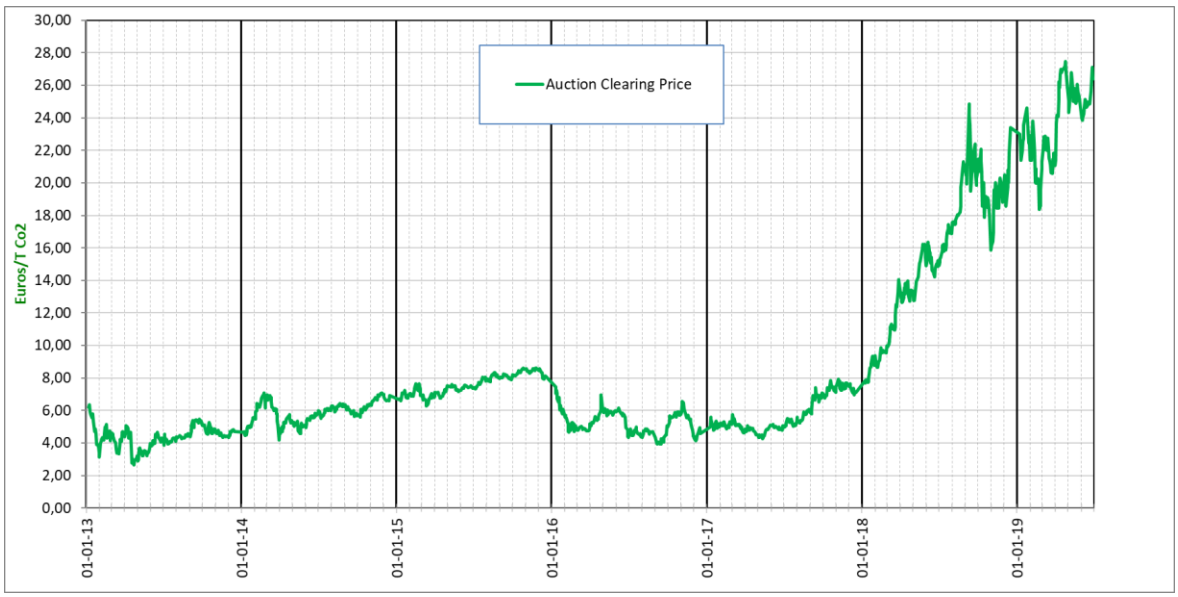
[37] Paprastųjų ATL skaičiai buvo nustatyti atsižvelgiant į Sprendimą 1359/2013/ES. Aviacijos ATL kiekiai nustatyti atsižvelgiant į Sprendimą Nr. 377/2013/ES ir Reglamentą (ES) Nr. 421/2014.

[38] Atsižvelgiant į elektros energijos sektoriuje paplitusią išankstinio elektros energijos pardavimo ir reikiamų žaliavų (įskaitant ATL) pirkimo parduodant pagamintą produktą komercinę praktiką, 2012 m. surengti ankstyvieji trečiojo etapo ATL aukcionai.

[39] Dėl Komisijos patvirtintų apsaugos priemonių, kuriomis siekiama apsaugoti ES ATLPS aplinkosauginį naudingumą tais atvejais, kai ES teisė nustoja galiojusi iš ES išstojančiai valstybei narei, Jungtinės Karalystės 2019 m. duomenys neįtraukti (žr. 2.2 skirsnį).

aukcionų. 1 paveiksle pateikta ATL galutinių aukciono kainų apžvalga nuo 2013 m. iki 2019 m. birželio 30 d.

1 pav. Paprastųjų ATL aukcionų galutinės kainos nuo 2013 m iki 2019 m. birželio 30 d.



Šaltinis: EEX.

___ Galutinė aukciono kaina

Paprastųjų ATL aukcionų dalyvių skaičius nuo 2013 m. iki 2019 m. birželio 30 d. pateiktas 2 priedėlyje. Aukcionų platformos išsamius kiekvieno aukciono rezultatus deramu laiku paskelbia tam skirtose svetainėse. Papildomos informacijos apie aukcionų vykdymą, įskaitant dalyvavimą, pasiūlymų patenkinimo santykius ir kainas, galima rasti Komisijos svetainėje[40] skelbiamose valstybių narių ataskaitose.

Visos aukcionuose valstybių narių gautos pajamos nuo 2012 m. iki 2019 m. birželio 30 d. sudarė daugiau nei 42 mlrd. EUR (žr. 2 priedėlyje pateiktą 2.1 lentelę). Vien 2018 m. gautos bendros pajamos sudarė 14 mlrd. EUR. ES ATLPS direktyvoje numatyta, kad bent 50 proc. įplaukų iš aukcionų, įskaitant visas pajamas, gautas iš ATL, paskirstytų siekiant solidarumo ir ekonomikos augimo, valstybės narės turėtų panaudoti su klimatu ir energetika susijusiems tikslams įgyvendinti. Remiantis Komisijai pateikta informacija, valstybės narės 2018 m. apie 70 proc. tų pajamų išleido arba planavo išleisti nustatytiems su klimatu ir energetika susijusiems tikslams. 2013–2018 m. laikotarpiu šiems tikslams buvo išleista apie 80 proc. įplaukų iš aukcionų.

[40] http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/auctioning/documentation_en.htm

3.1.2.5. Nuo visų ATL pardavimo aukcione principo nukrypti leidžiančios nuostatos taikymas elektros energijos ir šilumos gamybos sektoriui

Siekiant remti investicijas į elektros sektoriaus modernizavimą tam tikrose mažas pajamas gaunančiose ES valstybėse narėse, ES ATLPS direktyvos 10c straipsnyje numatyta nuo bendros pardavimo aukcione taisyklės nukrypti leidžianti nuostata. Trečiajame etape šia nukrypti leidžiančia nuostata naudojasi aštuonios iš dešimties reikalavimus atitinkančių valstybių narių*: jos elektros energijos gamintojams, atliekantiems atitinkamas investicijas, skiria tam tikrą nemokamų ATL skaičių.

Pagal 10c straipsnį nemokami ATL atimami iš ATL kiekio, kuriuos kitu atveju atitinkama valstybė narė parduotų aukcione. Atsižvelgiant į nacionalines nukrypti leidžiančios nuostatos įgyvendinimo taisykles, elektros energijos gamintojams gali būti suteikiami nemokami ATL, kurių vertė yra lygi jų investicijų, atliekamų pagal nacionalinį investavimo planą, vertei arba įmokų į nacionalinį fondą, iš kurio tokios investicijos finansuojamos, vertei. Kadangi nemokamų ATL suteikimas elektros energijos gamintojams pagal ATLPS direktyvos 10c straipsnį iš esmės būtų laikomas valstybės pagalba, nacionalinės 10c straipsnyje nustatytos nukrypti leidžiančios nuostatos įgyvendinimo sistemos pripažintos atitinkančiomis valstybės pagalbos taisykles ir joms taikomi valstybės pagalbos gairėse nustatyti reikalavimai**.

Ketvirtajame etape pereinamojo laikotarpio nemokami ATL ir toliau galės būti paskirstomi pagal 10c straipsnį, tačiau galios griežtesnės skaidrumo nuostatos ir reikalavimus atitinkančios valstybės narės galės visus pagal 10c skirtus ATL arba jų dalį panaudoti Modernizavimo fondo investicijoms paremti. Remiantis informacija, kurią valstybės narės pateikė Komisijai, ateinančiu prekybos laikotarpiu 10c straipsnyje nustatyta nukrypti leidžiančia nuostata bus naudojamasi labai mažai. Septynios valstybės narės iš reikalavimus atitinkančių dešimties valstybių narių (įskaitant Lenkiją ir Čekiją, kuriose trečiuoju prekybos laikotarpiu paskirstyta daugiausia nemokamų ATL) nusprendė nukrypti leidžiančios nuostatos nebetaikyti.

* Nukrypti leidžianti nuostata gali būti taikoma Bulgarijai, Čekijai, Estijai, Kiprui, Latvijai, Lenkijai, Lietuvai, Maltai, Rumunijai ir Vengrijai. Malta ir Latvija nusprendė trečiuoju prekybos laikotarpiu ja nesinaudoti.

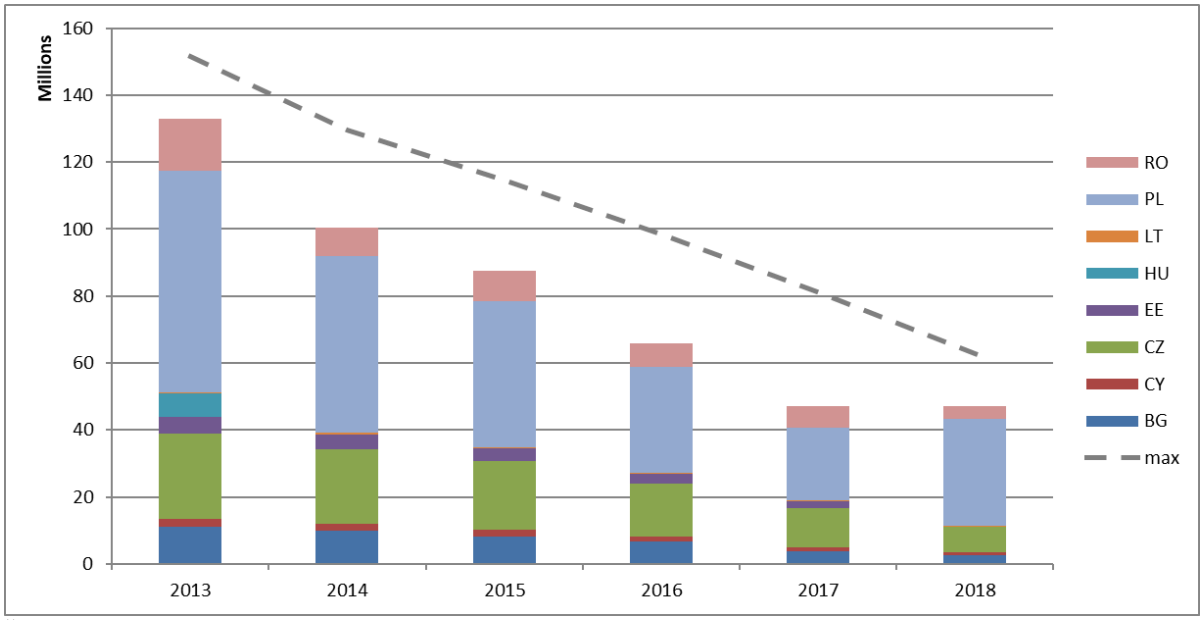
** Tam tikrų valstybės pagalbos priemonių, susijusių su šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema po 2012 m., gairės, OL C 158, 2012 6 5, p. 4.

2009–2018 m. bendra ataskaitoje nurodyta paramos investicijoms vertė yra apie 12,4 mlrd. EUR. Apie 82 proc. šios sumos skirta infrastruktūrai modernizuoti ir modifikuoti, o likusios investicijos buvo susijusios su švariomis technologijomis arba tiekimo įvairinimu.

2018 m. elektros energijos gamintojams nemokamai paskirstytų ATL skaičius nurodytas priedo 1 priedėlio 1.1 lentelėje, o didžiausias ATL skaičius per metus – 1 priedėlio 1.2 lentelėje.

Nepaskirstyti ATL gali būti parduodami aukcione arba, remiantis peržiūrėtos ES ATLPS direktyvos nuostatomis, 2021–2030 m. skiriami 10c straipsnio investicijoms, atrinktoms konkurso tvarka. 2 paveiksle parodytas 2013–2018 m. paskirstytų ATL skaičius.

2 pav. Pagal 10c straipsnį nemokamai paskirstyti ATL

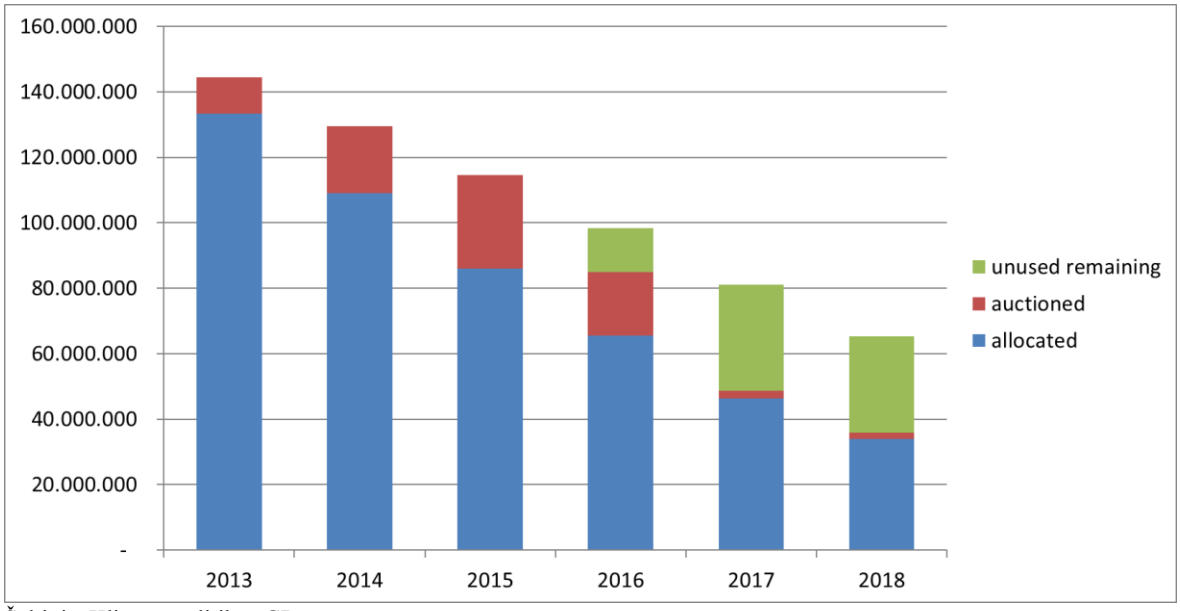


Šaltinis: Klimato politikos GD

2018 m. gruodžio mėn. Lenkija informavo Komisiją ketinanti 2019 m. pagal 10c straipsnio nukrypti leidžiančią nuostatą aukcione parduoti 55,8 mln. savo nepaskirstytų ATL. 2019 m. gegužės mėn. Lenkija taip pat pranešė Komisijai apie savo ketinimą prie kiekio, kurį Lenkija numato parduoti aukcione 2020 m., pridėti 49,52 mln. nepaskirstytų 10c straipsnio ATL.

3 paveiksle parodyta, kiek ATL pagal 10c straipsnį buvo paskirstyta, įtraukta į aukcionuose parduotiną skaičių arba liko nepanaudota (dar nepaskirstyta arba neįtraukta į aukcionuose parduotiną skaičių).

3 pav. ATL pasiskirstymas (paskirstyti, parduoti aukcione, likę nepanaudoti)[41]



Šaltinis: Klimato politikos GD

	Paskirstyti ATL
	Aukcione parduoti ATL
	Likę nepanaudoti ATL

6 lentelėje parodytas 10c straipsnio ATL, kurie 2013–2018 m. buvo parduoti aukcione, skaičius ir likusių nepanaudotų ATL skaičius.

6 lentelė. 10c straipsnio ATL naudojimas 2013–2018 m.[42]

Valstybė narė	Aukcione parduotų 10c straipsnio ATL skaičius (mln.)	Likusių nepanaudotų ATL skaičius (mln.)
BG	**9,5**	**0,8**
CY	**0,0**	**0,0**
CZ	**0,3**	**0,1**
EE	**2,1**	**0,0**
LT	**1,1**	**0,1**
PL	**55,8**	**68,9**
RO	**15,4**	**2,8**
HU	**0**	**0,9**
Iš viso	**84,2**	**73,5**

Šaltinis: Klimato politikos GD

[41] Į šiuos skaičius įtraukti kiekiai, numatyti parduoti aukcione pagal 2019 m. aukcionų kalendorių, taigi atsižvelgta į minėtus 55,8 mln. nepaskirstytų ATL, kuriuos Lenkija prašė leisti parduoti aukcione 2019 m.

[42] Į šiuos skaičius įtraukti kiekiai, numatyti parduoti aukcione pagal 2019 m. aukcionų kalendorių (paskirstyti 2013–2018 m.).

Nepaskirstytų ATL, kuriuos valstybės narės pagal 10c straipsnio leidžiančią nukrypti nuostatą siūlė (arba planavo siūlyti) aukcionuose, skaičius pagal kiekvienus trečiojo etapo metus nurodytas priedo 1 priedėlio 1.3 lentelėje.

3.1.3. Tarptautiniai kreditai

ES ATLPS dalyviai, laikydamiesi kokybinių ir kiekybinių apribojimų, vis dar gali naudotis Kioto protokolo švarios plėtros mechanizmo (ŠPM) ir bendro įgyvendinimo mechanizmo (BĮM) tarptautiniais kreditais, kad įvykdytų savo ES ATLPS įsipareigojimus iki 2020 m.* Tie kreditai yra finansinės priemonės, atitinkančios vieną toną įgyvendinant išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo projektą iš atmosferos pašalinto ar joje sumažinto CO_2 kiekio. Trečiajame etape kreditai nebėra grąžinami tiesiogiai, tačiau juos galima bet kada tais kalendoriniais metais iškeisti į ATL.

Pagal peržiūrėtos ES ATLPS direktyvos nuostatas kitą prekybos laikotarpį tarptautinių kreditų nebebus galima naudoti ES ATLPS reikalavimų atitikčiai užtikrinti.

* Už ŠPM ir BĮM projektus suteikiami Kioto anglies dioksido kreditai: atitinkamai patvirtinti išmetamųjų teršalų mažinimo vienetai (PTMV) ir išmetamųjų teršalų mažinimo vienetai (TMV).

Nors tikslus per antrąjį ir trečiąjį etapus (2008–2020 m.) suteiktų teisių naudoti kreditus skaičius iš dalies priklausys nuo būsimo patikrinto išmestų teršalų kiekio, rinkos analitikai apskaičiavo, kad jis sieks apie 1,6 mlrd. kreditų. 2019 m. birželio mėn. pabaigos duomenimis, iš viso buvo panaudota arba į ATL pakeista apie 1,51 mlrd. tarptautinių kreditų, t. y. daugiau kaip 90 proc. didžiausio leidžiamo kiekio sąmatos.

Išsami tarptautinių kreditų keitimo apžvalga pateikta priedo 3 priedėlyje.

3.2. Paklausa. Iš apyvartos išimti ATL

Remiantis Sąjungos registro duomenimis, apskaičiuota, kad 2018 m. iš ES ATLPS įrenginių išmesta 4,1 proc. mažiau teršalų nei 2017 m. Kaip matyti iš 7 lentelės, šiam išmetamųjų teršalų kiekio mažėjimui daugiausia įtakos turėjo elektros energijos ir šilumos gamybos sektorius, o pramonės sektoriaus išmetamųjų teršalų kiekis sumažėjo tik šiek tiek.

7 lentelė. Patikrintas išmetamųjų teršalų kiekis (mln. tonų CO_2 ekvivalento)[43]

Metai	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.
Patikrintas bendras išmetamųjų teršalų kiekis	1 904	1 867	1 908	1 814	1 803	1 750	1 755	1 682
Pokytis, palyginti su x–1 metais	–1,8 %	–2 %	2,2 %	–4,9 %	–0,6 %	–2,9 %	0,2 %	–4,1 %
Patikrintas elektros energijos ir šilumos gamybos sektoriaus išmetamųjų teršalų kiekis	1 190	1 184	1 125	1 037	1 032	992	985	913
Pokytis, palyginti su x–1 metais		–0,5 %	–5,0 %	–7,8 %	–0,5 %	–3,8 %	–0,7 %	–7,3 %
Patikrintas pramoninių įrenginių išmetamųjų teršalų kiekis	715	683	783	777	771	758	769	769
Pokytis, palyginti su x–1 metais		–4,5 %	14,7 %	–0,9 %	–0,7 %	–1,7 %	1,4 %	–0,1 %
Realiojo BVP augimo tempas, 28 ES valstybės narės	1,8 %	–0,4 %	0,3 %	1,8 %	2,3 %	2,0 %	2,5 %	2,0 %

Šaltinis: ESTŽ, BVP duomenys, skelbiami adresu
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00115
(žiūrėta 2019 m. liepos mėn.). Patikrintas aviacijos sektoriaus išmetamųjų teršalų kiekis atskirai nurodytas 4 skyriuje.

Patikrintas įrenginių išmetamųjų teršalų, kuriems taikoma ATLPS, kiekis pagal ŠESD rūšį (CO_2, N_2O ir skirtingus PFC) pateiktas priedo 5 priedėlio 5.1 lentelėje.

[43] 7 lentelėje taikomas skirstymas į elektros energijos ir šilumos gamybos bei pramonės kategorijas atitinka NACE klasifikaciją, ketvirtajame etape taikomą kito prekybos laikotarpio anglies dioksido nutekėjimo sąrašui sudaryti.

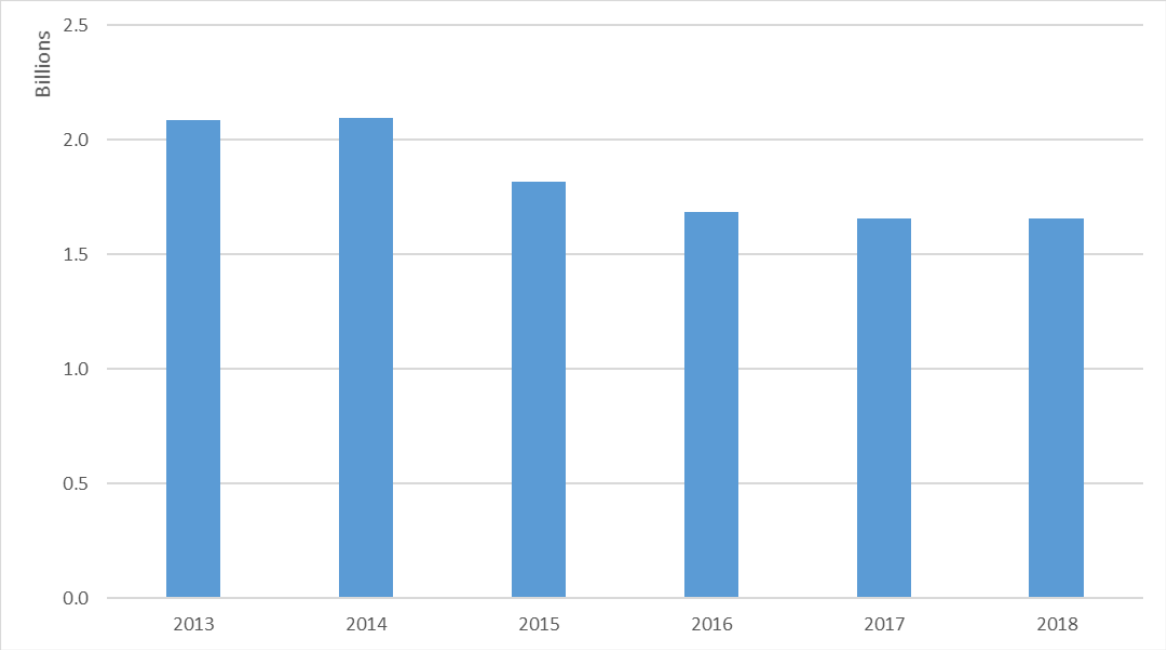
2018 m. savanoriškai panaikinti 36 559 ATL. Iš viso iki 2019 m. birželio mėn. pabaigos buvo užregistruota, kad savanoriškai panaikinti 345 893 ATL.

3.3. Pasiūlos ir paklausos pusiausvyros užtikrinimas

2013 m., trečiojo etapo pradžioje, ES ATLPS buvo būdingas didelis struktūrinis ATL pasiūlos ir paklausos disbalansas – 2,1 mlrd. ATL. Dabartiniu prekybos laikotarpiu šis perteklius mažėjo. 2014 m. jis nesikeitė, o po to sumažėjo: 2015 m. iki 1,78 mlrd. ATL, 2016 m. – iki 1,69 mlrd., o 2017 m. – iki 1,65 mlrd. ATL. 2018 m. perteklius liko toks pats – 1,65 mlrd. ATL.

4 paveiksle parodyta pertekliaus Europos anglies dioksido rinkoje raida iki 2018 m. pabaigos.

4 pav. Pertekliaus Europos anglies dioksido rinkoje raida 2013–2018 m.



Šaltinis: Klimato politikos GD

Struktūriniam ATL pasiūlos ir paklausos disbalansui ištaisyti 2015 m. sukurtas rinkos stabilumo rezervas (RSR)[44], kurio paskirtis – užtikrinti didesnį aukcione parduodamų ATL pasiūlos lankstumą. Atsižvelgiant į tai, kad ES ATLPS buvo peržiūrėta[45], padaryta svarbių RSR veikimo pakeitimų, kaip nurodyta toliau esančiame teksto langelyje. RSR pradėjo veikti 2019 m. pradžioje.

[44] 2015 m. spalio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas (ES) 2015/1814 dėl Sąjungos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos rinkos stabilumo rezervo sukūrimo ir veikimo bei kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2003/87/EB, OL L 264, 2015 10 9, p. 1.

[45] 2018 m. kovo 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/410, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/87/EB siekiant ekonomiškai efektyviai dar labiau sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį ir paskatinti investicijas į mažo anglies dioksido kiekio technologijas ir Sprendimas (ES) 2015/1814 (OL L 76, 2018 3 19, p. 3). paskelbta adresu http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2018.076.01.0003.01.ENG&toc=OJ:L:2018:076:TOC

Esminis RSR veikimo elementas yra bendras apyvartoje esančių ATL skaičius (angl. santrumpa TNAC). Jeigu TNAC viršys iš anksto nustatytą viršutinę ribą (833 mln. ATL), į rezervą bus įtraukiami papildomi ATL, o jeigu šis skaičius bus mažesnis už iš anksto nustatytą viršutinę ribą (jeigu ATL bus mažiau nei 400 mln.)*, ATL iš rezervo bus išimami. Taigi ATL į rinkos stabilumo rezervą įtraukiami arba iš jo išimami, jeigu TNAC rodiklis nepatenka į iš anksto nustatytą intervalą. Atidėti 2014–2016 m. laikotarpio** ir vadinamieji nepaskirstyti*** ATL taip pat bus įtraukti į rezervą.

Bendras apyvartoje esančių ATL skaičius, kuris yra svarbus sprendžiant, kiek papildyti RSR arba kiek ATL iš jo išimti, apskaičiuojamas pagal šią formulę:

TNAC = Pasiūla – (Paklausa + RSR esantys ATL)

Formulėje naudojami pasiūlos ir paklausos kintamieji išsamiai apibūdinti priedo 4 priedėlio 4.1 lentelėje.

Peržiūrėtoje ES ATLPS direktyvoje padaryti du svarbūs RSR veikimo pakeitimai. Pirma, dvigubai – nuo 12 iki 24 proc.– padidinta 2019–2023 m. į rezervą įtrauktino TNAC procentinė dalis. Taip gerokai padidintas pertekliaus mažinimo tempas. Antra, nuo 2023 m. neteks galios RSR laikomų ATL dalis, kuria bus viršijamas praėjusiais metais aukcione siūlytas kiekis.

* Arba jeigu bus patvirtintos priemonės pagal ES ATLPS direktyvos 29a straipsnį.

** 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas 1359/2013/ES, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2003/87/EB, siekiant paaiškinti nuostatas dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų pardavimo aukcionuose terminų, OL L 343, 2013 12 19, p. 1.

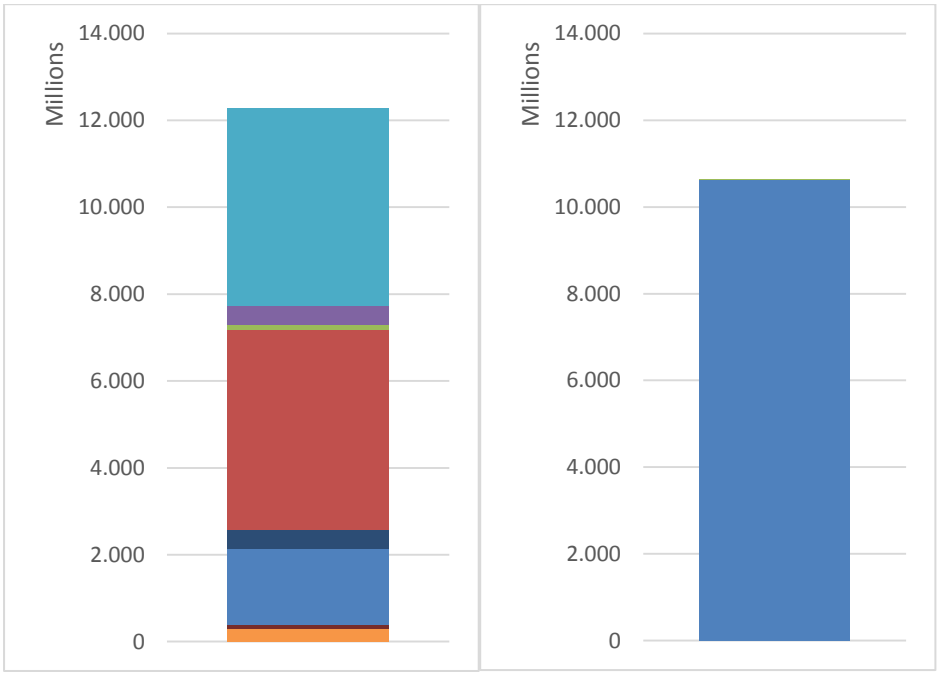
*** Nepaskirstyti ATL yra ATL, kurie nebuvo paskirstyti pagal ES ATLPS direktyvos 10a straipsnio 7 dalį, t. y. ATL, likę naujiems rinkos dalyviams skirtame rezerve ir gauti taikant 10a straipsnio 19 ir 20 dalis, kitaip tariant, ATL, kuriuos buvo numatyta nemokamai paskirstyti įrenginiams, bet jie liko nepaskirstyti (iš dalies) nutraukus įrenginių eksploatavimą arba gerokai sumažinus jų pajėgumus. Dėl anglies dioksido nutekėjimo koeficiento taikymo sektoriams, neįtrauktiems į anglies dioksido nutekėjimo rizikos sąrašą dabartiniu laikotarpiu, *de facto* nepaskirstyti ATL, taip pat visi ATL, kurie nebuvo paskirstyti pagal ATLPS direktyvos 10c straipsnį, nenumatyti perkelti į rinkos stabilumo rezervą pagal Sprendimo (ES) 2015/1814 1 straipsnio 3 dalį. Todėl tokie ATL neaptariami (žr. poveikio vertinimo, SWD(2015) 135 *final*, pridedamo prie pasiūlymo dėl ketvirtajame etape atliktinos ES ATLPS direktyvos peržiūros, 225 p).

Anglies dioksido rinkos padėties ataskaita leidžia konsoliduoti pasiūlos ir paklausos duomenis, skelbiamus laikantis ES ATLPS direktyvoje ir jos įgyvendinimo nuostatose nustatytų ataskaitų teikimo įsipareigojimų terminų.

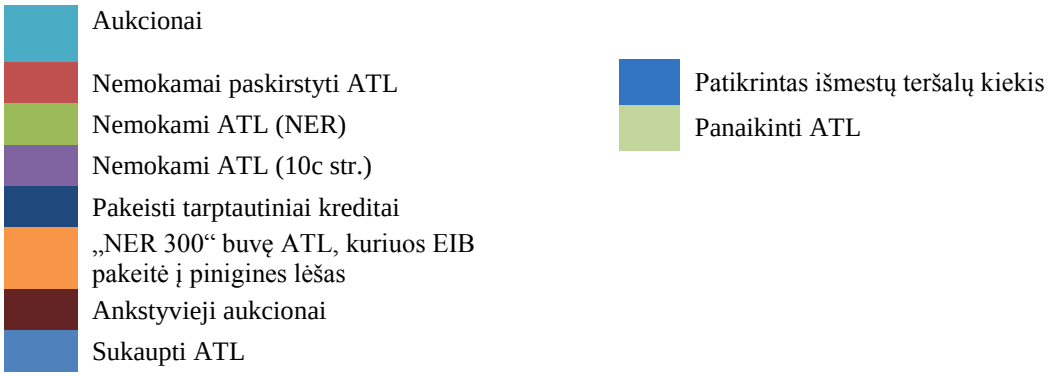
5 paveiksle parodyta, kaip 2018 m. pasiskirstė pasiūla ir paklausa. Svarbūs duomenys taip pat buvo paskelbti trečią kartą pranešant apie bendrą apyvartoje esančių ATL skaičių (TNAC) RSR tikslais[46].

5 pav. Bendros pasiūlos ir paklausos sudėtis iki 2018 m. pabaigos

Pasiūla (bendra, mln. ATL) **Paklausa** (bendra, mln. ATL)



Šaltinis: Klimato politikos GD



Rengdamasi RSR veikimo pradžiai 2019 m., nuo 2017 m. gegužės mėn. vidurio[47] Komisija reguliariai skelbė ankstesnių metų TNAC. 2019 m. gegužės mėn. TNAC paskelbtas trečią kartą, jis buvo 1 654 909 824 ATL[48]. Remiantis 2019 m. paskelbtu TNAC, ATL bus toliau įtraukiami į RSR, sumažinant 2019 ir 2020 m. aukcione parduotinus kiekius.

[46] C(2019) 3288 *final*, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2019_3288_en.pdf.
[47] C(2017) 3228 *final*, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2017_3228_en.pdf.
[48] C(2019) 3288 *final*, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2019_3288_en.pdf.

Taigi, remiantis 2017 ir 2018 m. TNAC ir peržiūrėtais teisės aktais, 2019 m. aukcione parduotini kiekiai buvo sumažinti beveik 40 proc., arba beveik 397 mln. ATL. 2020 m. aukcione parduotini kiekiai taip pat bus atitinkamai sumažinti[49]. Dėl to 2019 m. aukcione bus parduodama apie 30 proc.[50] mažiau ATL[51] nei 2018 m. 8 priedėlyje pateikta informacija apie kiekvienos valstybės narės įnašą į RSR per visus 2019 m. ir per 2020 m. sausio–rugpjūčio mėn.

4. AVIACIJA

Aviacijos sektorius dalyvauja ES ATLPS nuo 2012 m. Pirminiai teisės aktai buvo taikomi visiems skrydžiams į Europos ekonominę erdvę (EEE) ir iš jos. Tačiau ES, siekdama padėti Tarptautinei civilinės aviacijos organizacijai (ICAO) sukurti pasaulinę aviacijos sektoriaus išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo priemonę, apribojo 2012–2016 m. įsipareigojimus, kad jie būtų taikomi tik EEE vidaus skrydžiams.

2016 m. spalio mėn. ICAO asamblėja susitarė dėl rezoliucijos dėl tarptautinės aviacijos anglies dioksido kompensavimo ir mažinimo sistemos (CORSIA). CORSIA sumanyta kaip anglies dioksido kiekio kompensavimo sistema, kuria siekiama stabilizuoti tarptautinės aviacijos sektoriaus išmetamųjų teršalų kiekį, kad jo lygis atitiktų 2020 m. lygį. Atsižvelgiant į šią pažangą, 2017 m. ES ATLPS direktyva iš dalies pakeista, kad iki 2023 m. gruodžio 31 d. ji būtų taikoma tik EEE vidaus skrydžiams. Vėliau, jei ji nebus peržiūrėta, bus atkurta visa pirminė taikymo sritis.

Peržiūrėtoje ES ATLPS direktyvoje numatyta, kad Europos Komisija turėtų pranešti Europos Parlamentui ir Tarybai apie tai, kaip atliekant direktyvos peržiūrą būtų galima perkelti CORSIA į Sąjungos teisę. Joje taip pat nustatyta, kad nuo 2021 m. aviacijai turi būti taikomas linijinis mažinimo koeficientas.

2018 m. ATL buvo skiriami atsižvelgiant į taikymo srities apribojimą EEE vidaus skrydžiais. Nemokamai paskirtų ATL kiekis siekė šiek tiek daugiau nei 32,3 mln. Šį skaičių sudarė rinkoje įsitvirtinusiems operatoriams nemokamai paskirstyti ATL (šiek tiek daugiau kaip 31,2 mln. ATL) ir beveik 1,1 mln. ATL, paskirtų iš specialaus naujiems rinkos dalyviams ir sparčiai augantiems veiklos vykdytojams skirto rezervo. 2017–2020 m. iš šio rezervo skiriamas kiekis padidintas du kartus, nes jis yra susijęs su visu 2013–2020 m. laikotarpiu. 2018 m. aukcionuose parduota apie 5,6 mln. ATL.

Patikrintas aviacijos sektoriaus išmetamųjų teršalų kiekis toliau augo ir 2018 m. sudarė 67 mln. tonų anglies dioksido, t. y. padidėjo 4 proc., palyginti su 2017 m.

[49] 2020 m. sausio 1 d.–rugpjūčio 31 d. į rinkos stabilumo rezervą įtrauktinas kiekis nustatytas 2019 m. paskelbus pertekliaus rodiklį ir buvo beveik 265 mln. ATL. Likęs kiekis, kuris 2020 m. turės būti įtrauktas į RSR, bus nustatytas 2020 m. skelbiant pertekliaus rodiklį.

[50] Jose pažymima, kad faktinis aukcione parduodamas kiekis priklauso ir nuo kitų veiksnių, pvz., neparduotų ATL, kuriems taikyta 10c straipsnio nukrypti leidžianti nuostata, pardavimo aukcione ir EEE /ELPA valstybių dalyvavimo ES ATLPS.

[51] Atsižvelgiant į tai, kad, remiantis 2017 m. pertekliaus rodikliu, 2019 m. sausio–rugpjūčio mėn. parduotini kiekiai jau buvo sumažinti, juos įtraukiant į RSR.

8 lentelėje pateikta patikrinto išmetamųjų teršalų kiekio, nemokamai paskirstytų ATL ir aukcionuose parduodamų ATL aviacijos sektoriuje apžvalga nuo trečiojo etapo pradžios.

8 lentelė. Patikrintas išmetamųjų teršalų kiekis ir aviacijos sektoriui paskirti ATL

Metai	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.
Patikrintas išmetamųjų teršalų kiekis (mln. tonų CO_2 ekvivalento)	53,5	54,8	57,1	61,5	64,4	67,0	
Patikrinto išmetamųjų teršalų kiekio pokytis, palyginti su x–1 metais		+2,5 %	+4,1 %	+7,6 %	+4,7 %	+4 %	
Nemokamai paskirstyti ATL (28 ES valstybės narės, EEE ir ELPA valstybės)[52]	32,4	32,4	32,1	32,0	33,1	31,2	31,2[53]
Nemokamai paskirstyti ATL iš specialaus naujiems rinkos dalyviams ir sparčiai augantiems veiklos vykdytojams skirto rezervo	0	0	0	0	1,1	1,1	1,1
ATL, kuriais prekiaujama aukcionuose, skaičius	0	9,3	16,4	5,9	4,7	5,6	2,0[54]

Šaltiniai: ESTŽ, Klimato politikos GD, EEX

2013 m. priimtas sprendimas[55] klimato srities įpareigojimus taikyti tik EEE vidaus skrydžiams. Aviacijos sektoriui reikalavimų vykdymas 2012 ir 2013 m. buvo atidėtas. Tad atidėti 2012 m. ATL kiekiai aukcionuose buvo parduodami 2014 m., o 2013 ir 2014 m.

[52] Šie skaičiai parengti neatsižvelgiant į visus orlaivių naudotojų veiklos nutraukimo atvejus.
[53] Dėl Komisijos patvirtintų apsaugos priemonių, kuriomis siekiama apsaugoti ES ATLPS aplinkosauginį naudingumą tais atvejais, kai ES teisė nustoja galiojusi iš ES išstojančiai valstybei narei, skyrimas Jungtinei Karalystei (4,31 mln. ATL iš visų 2019 m. skirtų ATL) sustabdytas (žr. 2.2 skirsnį).
[54] Iki 2019 m. birželio mėn. pabaigos.
[55] 2013 m. balandžio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 377/2013/ES, kuriuo laikinai nukrypstama nuo Direktyvos 2003/87/EB, nustatančios šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje, įgyvendinimo rekomendacijos (tekstas svarbus EEE), OL L 113, 2013 4 25, p. 1.

išmetamųjų teršalų kiekio reikalavimus aviacijos sektorius pradėjo vykdyti 2015 m. sausio–balandžio mėn.

2018 m. birželio mėn. ICAO patvirtino CORSIA standartus ir rekomenduojamą praktiką (SRP)[56]. Jais ir įgyvendinimo elementais išsamiai reglamentuojamas CORSIA veikimas. Dar nepatvirtinti svarbūs įgyvendinimo elementai, pvz., reikalavimus atitinkantys įrenginiai ir alternatyviųjų degalų sistema. Pripažindamos ir remdamos ICAO oficialiai tvirtinamus SRP, ES ir jos valstybės narės pagal ICAO procedūras teikė pranešimus apie esamus atitinkamų ES teisės aktų ir CORSIA skirtumus[57]. Nuo 2019 m. sausio 1 d. reikalaujama, kad orlaivių naudotojai savo išmetamųjų teršalų kiekį stebėtų ir apie jį praneštų ir pagal CORSIA sistemą. Siekiant nustatyti atitinkamą teisiškai privalomą įpareigojimą, peržiūrėta ES ATLPS stebėsenos, ataskaitų teikimo ir tikrinimo (SATT) sistema (žr. 6.1 skirsnį). Taikant tokį integruotą požiūrį į abi priemones, užtikrinama, kad būtų kuo labiau sumažinta administracinė našta.

[56] https://www.icao.int/environmental-protection/CORSIA/Pages/SARPs-Annex-16-Volume-IV.aspx

[57] 2018 m. lapkričio 29 d. Tarybos sprendimas (ES) 2018/2027 dėl pozicijos, kurios Europos Sąjungos vardu turi būti laikomasi Tarptautinėje civilinės aviacijos organizacijoje, dėl aplinkos apsaugos srityje taikomos Tarptautinės aviacijos išmetamo anglies dioksido kiekio kompensavimo ir mažinimo sistemos (CORSIA) tarptautinių standartų ir rekomenduojamos praktikos aprašo pirmos redakcijos, OL L 325, 2018 12 20, p. 25–28.

5. RINKOS PRIEŽIŪRA

Pagal peržiūrėtą Finansinių priemonių rinkų direktyvą* (FPRD II) nuo 2018 m. sausio 3 d. ATL priskiriami prie finansinių priemonių. Tai reiškia, kad tradicinėms finansų rinkoms (toms, kurios apima ir prekybą anglies dioksido išvestinėmis finansinėmis priemonėmis pirmaujančiose platformose arba ne biržoje) taikomos taisyklės taip pat taikomos antrinės anglies dioksido rinkos neatidėliotinų sandorių (ATL sandorių, sudaromų siekiant šiuos ATL nedelsiant pateikti antrinėje rinkoje) segmentui. Taip šiame segmente ir išvestinių finansinių priemonių rinkoje sudarytos vienodos skaidrumo, investuotojų apsaugos ir vientisumo sąlygos. Pirminės rinkos priežiūra toliau reglamentuojama Aukcionų reglamentu, išskyrus su piktnaudžiavimu rinka susijusius klausimus.

Pateikiant kryžmines nuorodas į FPRD II finansinių priemonių apibrėžtis, taikomos ir kitų finansų rinkos teisės aktų nuostatos. Visų pirma Piktnaudžiavimo rinka reglamentas (PRR)** – jis taikomas su ATL susijusiems sandoriams ir elgesiui ir pirminėje, ir antrinėje rinkose. Be to, į Pinigų plovimo prevencijos direktyvą įtraukus kryžminę nuorodą į FPRD II***, pagal FPRD licencijuotos anglies dioksidu prekiaujančios įmonės antrinėje su ATL susijusių neatidėliotinų sandorių rinkoje turės privalomai atlikti išsamius savo klientų patikrinimus ****.

* 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/65/ES dėl finansinių priemonių rinkų, kuria iš dalies keičiamos Direktyva 2002/92/EB ir Direktyva 2011/61/ES.

** 2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 596/2014 dėl piktnaudžiavimo rinka (Piktnaudžiavimo rinka reglamentas) ir kuriuo panaikinama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/6/EB ir Komisijos direktyvos 2003/124/EB, 2003/125/EB ir 2004/72/EB.

*** 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/849 dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar teroristų finansavimui prevencijos, kuria iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 648/2012 ir panaikinama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/60/EB bei Komisijos direktyva 2006/70/EB.

**** Išsamūs patikrinimai jau yra privalomi pirminėje rinkoje ir antrinėje ATL išvestinių finansinių priemonių rinkoje.

ES ATLPS pertvarkius ketvirtajam etapui, kai kurie rinkos dalyviai, pvz., pagrindiniai finansų rinkos dalyviai ir tarpininkai vėl grįžo į rinką. Dalyvių, turinčių teisę per aukcionus teikti pirkimo pasiūlymus bendroje aukcionų platformoje, skaičius padidėjo nuo 73 (2018 m. sausio mėn.) iki 79 (2018 m. gruodžio mėn.). Didžioji dalis dalyvių buvo veiklos vykdytojai (73 proc.), o likusieji dalyviai buvo investicinės įmonės ir kredito įstaigos (19 proc.), taip pat asmenys, atleisti nuo FPRD reikalavimų (8 proc.)[58]. Siekiant palyginti, pažymėtina, kad 2012 m. pabaigoje pradėjus rengti aukcionus teisę aukcionuose teikti pirkimo pasiūlymus turėjo 42 dalyviai, 67 proc. jų buvo veiklos vykdytojai, 26 proc. – investicinės įmonės ir kredito įstaigos, 7 proc. – nefinansiniai tarpininkai[59].

[58] Visi duomenys paimti iš bendros aukcionų platformos (BAP II) mėnesinių ataskaitų Komisijai.
[59] Pagal Aukcionų reglamento 18 straipsnio 2 dalį.

Pagal dabartines taisykles, susijusias su piktnaudžiavimu rinka, nacionalinės kompetentingos institucijos[60] atsako už rinkos stebėjimą, apimantį tiek aukcionus, tiek antrinę rinką. Europos lygmeniu jų veiksmus, kaip ir kitas finansines priemones, koordinuoja Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija (ESMA).

Nacionalinės kompetentingos institucijos yra įgaliotos paskirti taisomuosius veiksmus arba sankcijas, jei nusprendžia, kad dėl tam tikrų veiksmų piktnaudžiaujama rinka. Kad jos galėtų vykdyti joms pavestą rinkos stebėsenos užduotį, finansų rinkų teisės aktuose nustatyta įvairių ataskaitų teikimo ir skaidrumo reikalavimų, taikomų prekybos vietoms ir investicinėms įmonėms. Pagal tuos ataskaitų teikimo reikalavimus prekybos vietos ir investicinės įmonės kompetentingoms institucijoms turi teikti išsamius duomenis apie prekybos vietose ir ne biržose sudarytus ATL ar jų išvestinių finansinių priemonių sandorius[61]. Ataskaitų teikimo reikalavimais prekybos vietos ir investicinės įmonės taip pat įpareigotos kompetentingoms institucijoms teikti pozicijų duomenis, susijusius su ATL[62]. Pagal skaidrumo reikalavimus prekybos vietos ir investicinės įmonės viešai skelbia prekybos duomenis[63] ir savaitinius suvestinius pozicijų duomenis[64].

5.1. Teisinis ATL pobūdis ir apmokestinimo tvarka

Skirtingose valstybėse ATL teisinis statusas yra skirtingas ir galioja skirtinga jų apmokestinimo tvarka, nes šie du aspektai nėra reglamentuoti ATLPS direktyvoje. Valstybės privalo, teikdamos 21 straipsnio ataskaitas, pranešti ir apie nacionalinę tvarką, susijusią su teisiniu ATL statusu ir apmokestinimo tvarka. Nepaisant suderinimo šioje srityje stygiaus, dabartinė reglamentavimo sistema užtikrinamas būtinasis brandžios, skaidrios ir likvidžios anglies dioksido rinkos teisinis pagrindas, taip pat rinkos stabilumas ir vientisumas.

Atsižvelgdama į Europos Audito Rūmų rekomendaciją, 2019 m. liepos mėn. Komisija paskelbė ATL teisinio pobūdžio tyrimą[65]. Atlikęs šį tyrimą, nepriklausomas konsultantas nenustatė jokių praktinių problemų, susijusių su nepakankama ATL teisinio pobūdžio apibrėžtimi. Padaryta išvada, kad suderinus apibrėžtį teisinio tikrumo nepadaugėtų ir tai nebūtinai turėtų įtakos anglies dioksido rinkos likvidumui. Nors nebuvo rekomenduota jokių

[60] Nacionalinių kompetentingų institucijų sąrašas skelbiamas šiuo adresu: https://ec.europa.eu/info/system/files/mar-2014-596-art-22-list_en.pdf.
[61] Pagal 2014 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 600/2014 dėl finansinių priemonių rinkų (FPRR) 26 straipsnį prekybos vietos ir investicinės įmonės kompetentingoms institucijoms turi teikti išsamius duomenis apie ATL ir jų išvestinių finansinių priemonių sandorius.
[62] FPRD II 58 straipsnyje nustatytu įpareigojimu teikti pozicijų duomenis siekiama sudaryti sąlygas stebėti įvairių kategorijų asmenų turimas pozicijas, susijusias su ATL.
[63] FPRR 8, 10 ir 21 straipsniuose nustatytais iki ir po sandorio sudarymo keliamais skaidrumo reikalavimais siekiama užtikrinti, kad rinkos dalyviai turėtų patikimesnę ir lengviau prieinamą informaciją apie prekybos galimybes ir kainas.
[64] Viešai skelbiamomis savaitinėmis pozicijų ataskaitomis užtikrinamas skaidrumas, susijęs su tam tikrų kategorijų veiklos prekiautojų požiūriu į rinką.
[65] Su tyrimu galima susipažinti šiuo adresu: https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/9d985256-a6a9-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en.

teisėkūros iniciatyvų, tyrime pasiūlyta, kad veiklos vykdytojų informavimo, konsultavimo, mokymo ir gebėjimų stiprinimo veikla turėtų būti vykdoma atsižvelgiant į tai, kad pagal FPRD II ATL priskiriami prie finansinių priemonių[66].

Kalbant apie ATL apmokestinimo tvarką, trys valstybės praneša, kad išduodamiems ATL taikomas pridėtinės vertės mokestis (PVM). Ir priešingai, 27-iose dalyvaujančiose valstybėse PVM mokamas atliekant su ATL susijusius sandorius antrinėje rinkoje. Dauguma valstybių narių pranešė taikančios atvirkštinio apmokestinimo mechanizmą su ATL susijusiems vidaus sandoriams. Taikant nukrypti leidžiančią nuostatą, susijusią su atvirkštiniu apmokestinimu, prievolė sumokėti PVM už sandorį tenka ne prekės ar paslaugos pardavėjui, o pirkėjui, ir tai yra veiksminga apsaugos nuo sukčiavimo pridėtinės vertės mokesčiu priemonė. 2018 m. lapkričio mėn. galimybė valstybėse narėse taikyti šią nukrypti leidžiančią nuostatą pratęsta iki 2022 m. birželio 30 d.[67] Valstybės narės raginamos ir toliau taikyti atvirkštinio apmokestinimo mechanizmą, kad ir toliau būtų užtikrinta tinkama anglies dioksido rinkos apsauga.

[66] 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/65/ES dėl finansinių priemonių rinkų, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2011/61/ES ir Direktyva 2002/92/EB, OL L 173, 2014 6 12, p. 349. Skelbiama šiuo adresu: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?qid=1536584176375&uri=CELEX:02014L0065-20160701

[67] 2018 m. lapkričio 6 d. Tarybos direktyva (ES) 2018/1695, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos nuostatos, susijusios su neprivalomo atvirkštinio apmokestinimo mechanizmo taikymo tam tikroms prekėms ir paslaugoms, kurias tiekiant ar teikiant gali būti sukčiaujama, laikotarpiu ir su kovos su sukčiavimu pridėtinės vertės mokesčiu greitojo reagavimo mechanizmo taikymo laikotarpiu, OL L 282, 2018 11 12, p. 5–7.

6. IŠMETAMŲJŲ TERŠALŲ KIEKIO STEBĖSENA, ATASKAITŲ APIE JĮ TEIKIMAS IR TIKRINIMAS

Suderinti ES ATLPS stebėsenos, ataskaitų teikimo, tikrinimo ir akreditacijos (SATTA) reikalavimai pateikiami Stebėsenos ir ataskaitų teikimo reglamente (SATR) ir Akreditavimo ir tikrinimo reglamente (ATR)**.

ES ATLPS stebėsenos sistema sukurta kaip sudedamųjų dalių metodas, todėl veiklos vykdytojai turi galimybę pakankamai lanksčiai užtikrinti išlaidų veiksmingumą, o kartu ir didelį duomenų apie stebimą išmetamųjų teršalų kiekį patikimumą. Šiuo tikslu leidžiama taikyti kelis stebėsenos metodus (skaičiavimais arba matavimais grindžiamą metodą, taip pat – išimties tvarka – alternatyvius metodus). Atskirose įrenginio dalyse skirtingi metodai gali būti derinami. Orlaivių naudotojai gali taikyti tik skaičiavimais grindžiamus metodus, o kuro sąnaudos yra pagrindinis skrydžiams, kuriems taikoma ES ATLPS, nustatytinas parametras. Įrenginiams ir orlaivių naudotojams taikant SATR nustatytą reikalavimą turėti kompetentingos institucijos patvirtintą stebėsenos planą, užtikrinama, kad stebėsenos metodai nebūtų pasirenkami savavališkai ir kad nebūtų atliekami laikini jų pakeitimai.

Trečiajam etapui ir tolesniam laikotarpiui skirtu ATR pristatytas visoje ES taikytinas suderintas tikrintojų akreditavimo metodas. Kad tikrintojas, kuris yra juridinis asmuo arba juridinis subjektas, galėtų vykdyti tikrinimo veiklą pagal ATR reikalavimus, jį turi akredituoti nacionalinė akreditacijos įstaiga (NAĮ). Ši suvienodinta akreditavimo sistema leidžia tikrintojams tarpusavio pripažinimo principu veikti visose dalyvaujančiose valstybėse, taip išnaudojant visas vidaus rinkos galimybes ir padedant užtikrinti, kad tikrintojų nepritrūktų.

* 2012 m. birželio 21 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 601/2012 dėl išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio stebėsenos ir ataskaitų teikimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB, OL L 181, 2012 7 12, p. 30.

** 2012 m. birželio 21 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 600/2012 dėl išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ataskaitų ir tonkilometrių duomenų ataskaitų patikros ir vertintojų akreditavimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB, OL L 181, 2012 7 12, p. 1.

6.1. Bendrieji pokyčiai

SATR ir ATR įgyvendinimo patirtis parodė, kad, siekiant dar labiau paskatinti derinimą, mažinti naudotojų ir dalyvaujančių valstybių administracinę naštą ir dar labiau padidinti sistemos veiksmingumą, būtina toliau tobulinti, aiškinti ir paprastinti taisykles.

Siekiant atnaujinti šiuos du reglamentus, kad būtų pasirengta ES ATLPS ketvirtajam etapui ir būtų patobulinti bei supaprastinti SATTA procesai, nuo 2017 m. vasario mėn. šiais klausimais konsultuotasi su dalyvaujančiomis valstybėmis. Pirmasis toks atnaujinimas atliktas 2018 m. Siekiant užtikrinti, kad 2019 m. būtų įdiegta tikrinimo sistema, suteikianti galimybę rinkti nemokamų ATL paskirstymo duomenis, ir iki pradedant rinkti CORSIA

duomenis būtų atnaujinta SATTA sistema (žr. 4 skyrių), nuo 2019 m. sausio 1 d. pradėtos taikyti peržiūrėtos SATR[68] ir ATR[69] redakcijos. Toliau vyksta darbas ir rengiamos konsultacijos, kad SATTA peržiūros procesas būtų baigtas likus pakankamai daug laiko iki ketvirtojo etapo pradžios.

Taisyklių laikymosi užtikrinimo sistema tapo veiksmingesnė, nes pagal SATR valstybėms leista elektroninių pranešimų teikimą padaryti privalomą. 2019 m. 17 valstybių narių pranešė, kad, rengdamos stebėsenos planus, išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitas, tikrinimo ataskaitas ir (arba) tobulinimo ataskaitas, naudojo pagal Komisijos nustatytus būtiniausius reikalavimus parengtus elektroninius šablonus ar tam tikrus failų formatus. 13 dalyvaujančių valstybių narių nurodė taikančios kokią nors automatizuotą IT sistemą ES ATLPS ataskaitoms teikti.

6.2. Taikoma stebėsena

Remiantis 2019 m. pateiktomis 21 straipsnio ataskaitomis, daugumoje įrenginių naudojami skaičiavimais grindžiami metodai[70]. Ataskaitose nurodyta, kad tik 182 įrenginiuose (1,7 proc.) 23 valstybėse naudojamos nuolatinio išmetamųjų teršalų kiekio matavimo sistemos, daugiausia – Vokietijoje, Prancūzijoje ir Čekijoje. Nors valstybių skaičius toks pats, kaip ir praėjusiais metais, bendras šį metodą taikančių įrenginių skaičius padidėjo trimis.

Tik 11 valstybių nurodė, kad alternatyvus metodas taikomas iš viso 38 įrenginiuose, išmetančiuose apie 2,6 mln. tonų CO_2 ekvivalento (palyginti su 3,4 mln. tonų CO_2 ekvivalento ankstesniais metais). Vienas įrenginys, esantis Nyderlanduose, išmeta 31 proc. viso teršalų kiekio, apie kurį pranešama taikant alternatyvų metodą.

Būtiniausius SATR nustatytus pakopų reikalavimus[71] atitinka dauguma įrenginių. Pranešama, kad tik 97 C kategorijos įrenginiai, t. y. 13,4 proc., bent vienu parametru neatitiko reikalavimo taikyti aukščiausias pagrindiniams taršos šaltinių srautams skirtas pakopas (praėjusiais metais tokių įrenginių buvo 106). Šie nukrypimai leidžiami tik tuo atveju, jeigu veiklos vykdytojas įrodo, kad taikyti aukščiausią pakopą nėra techniškai įmanoma arba dėl to patiriamos nepagrįstai didelės išlaidos. Kai tos sąlygos nebetaikomos, veiklos vykdytojas turi atitinkamai patobulinti savo stebėsenos sistemą. 2013 m. pranešta, kad aukščiausių pakopų vienaip ar kitaip neatitiko 16 proc. C kategorijos įrenginių. Taigi galima pastebėti, kad nuo trečiojo etapo pradžios C kategorijos įrenginių atitiktis aukščiausios pakopos taisyklėms pagerėjo.

[68] 2018 m. gruodžio 19 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2018/2066 dėl išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio stebėsenos ir ataskaitų teikimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB, kuriuo iš dalies keičiamas Komisijos reglamentas (ES) Nr. 601/2012, OL L 334, 2018 12 31, p. 1–93.

[69] 2018 m. gruodžio 19 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2018/2067 dėl duomenų patikros ir tikrintojų akreditavimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB, OL L 334, 2018 12 31, p. 94–134.

[70] Pagrindinė priežastis yra ta, kad, norint taikyti matavimais grindžiamą metodiką, reikia daug išteklių ir žinių atitinkamų ŠESD koncentracijai nuolat matuoti, o daugelis mažesnių veiklos vykdytojų jų neturi.

[71] Komisijos reglamente (ES) Nr. 601/2012 reikalaujama, kad visi veiklos vykdytojai atitiktų tam tikrų būtiniausių pakopų reikalavimus, didesni išmetamųjų teršalų šaltiniai – aukštesnių pakopų reikalavimus (pagal kuriuos reikalaujama patikimesnių duomenų), o mažesniems taršos šaltiniams, vadovaujantis išlaidų efektyvumo motyvais, taikomi ne tokie griežti reikalavimai.

Be to, iš 22 dalyvaujančių valstybių ataskaitų matyti, kad iš viso 19 proc. B kategorijos įrenginių tam tikru būdu leidžiama nukrypti nuo SATR nustatytų reikalavimų, palyginti su 21 proc. praėjusiais metais ir 22 proc. dar ankstesniais, o tai rodo, kad aukščiausios pakopos taisyklių laikomasi vis geriau.

6.3. Akredituota tikrinimo veikla

Bendras tikrintojų skaičius 21 straipsnio ataskaitose nenurodomas. Tačiau Europos akreditacijos organizacija (EA) pateikia centrinę nuorodą į atitinkamas nacionalines akreditavimo įstaigas (NAĮ) ir jų akredituotų ES ATLPS tikrintojų sąrašus[72].

Tikrintojų tarpusavio pripažinimo visose dalyvaujančiose valstybėse tvarka taikoma sėkmingai: 24 valstybės narės pranešė, kad jų teritorijoje veikia bent vienas užsienio tikrintojas.

Nustatyta, kad tikrintojai gerai laikosi ATR. Lenkija pranešė vieno tikrintojo akreditaciją sustabdžiusi, o apie tikrintojų akreditacijos atšaukimą 2018 m. nepranešė nei nė viena valstybė. 2017 m. buvo sustabdyta viena akreditacija, o atšauktos – trys. Vokietija, Prancūzija ir Lenkija pranešė 2018 m. sumažinusios atitinkamai dviejų, vieno ir trijų tikrintojų akreditacijos taikymo sritį; tai galima palyginti su 2017 m., kai Lenkija sumažino dviejų tikrintojų akreditacijos taikymo sritį.

Šiais metais dešimt valstybių (viena daugiau nei praėjusiais metais) pranešė gavusios skundų dėl tikrintojų. Tačiau bendras skundų skaičius (71) buvo 14 proc. mažesnis. Pranešta, kad išspręsta 93 proc. gautų skundų (praėjusiais metais šis rodiklis buvo 95 proc.). Dešimt valstybių (palyginti su dvylika praėjusiais metais) pranešė nustačiusios tikrintojų neatitikties reikalavimams atvejų, susijusių su NAĮ ir kompetentingų institucijų keitimusi informacija.

7. ADMINISTRACINIŲ PROCEDŪRŲ APŽVALGA

ES ATLPS dalyvaujančiose valstybėse taikomi skirtingi požiūriai, susiję su už jos įgyvendinimą atsakingomis kompetentingomis institucijomis. Kai kuriose valstybėse įgyvendinant ES ATLPS dalyvauja kelios vietos valdžios institucijos, o kitose jos įgyvendinimo metodas daug labiau centralizuotas.

Remiantis 2019 m. pateiktomis 21 straipsnio ataskaitomis, kiekvienoje valstybėje įgyvendinant ES ATLPS dalyvavo vidutiniškai penkios kompetentingos institucijos[73]. Kalbant apie koordinavimą tarp institucijų, pranešama apie įvairias priemones, kaip antai, teisėkūros priemones centriniu lygmeniu tvarkant stebėsenos planus (14 valstybių), privalomus centrinės kompetentingos institucijos nurodymus ir rekomendacijas vietos valdžios institucijoms (10 valstybių), reguliariai dirbančias darbo grupes ar rengiamus

[72] EA pateikiamas ES ATLPS tikrintojus akredituojančių NAĮ kontaktinių duomenų sąrašas: https://european-accreditation.org/national-accreditation-bodies-having-successfully-undergone-peer-evaluation-by-ea/.

[73] Kai kuriais atvejais valstybės kelias regionines ir (arba) vietos institucijas gali nurodyti kaip vieną kompetentingą instituciją.

valdžios institucijų atstovų susitikimus (15 valstybių) ir kt. Septynios valstybės nurodė netaikančios tokių priemonių.

Kalbant apie taikomas administracines rinkliavas, susijusias su leidimų išdavimu ir stebėsenos planų patvirtinimu, 2019 m. 13 valstybių (Airija, Estija, Graikija, Kipras, Latvija, Lichtenšteinas, Lietuva, Liuksemburgas, Malta, Nyderlandai, Slovakija, Švedija ir Vokietija) (viena mažiau nei praėjusiais metais) pranešė, kad jos įrenginių veiklos vykdytojams jokių rinkliavų netaiko. Kaip ir praėjusiais metais, orlaivių naudotojai rinkliavų nemoka 15-oje valstybių (Belgijoje, Čekijoje, Estijoje, Graikijoje, Ispanijoje, Kipre, Latvijoje, Lichtenšteine, Lietuvoje, Liuksemburge, Maltoje, Nyderlanduose, Slovakijoje, Švedijoje ir Vokietijoje). Skirtingose valstybėse ir skirtinguose paslaugų sektoriuose rinkliavos labai skiriasi: nuo 5 iki 6 913,31 EUR už įrenginių leidimų išdavimą ir stebėsenos planų patvirtinimą ir nuo 5 iki 2 400 EUR už tą pačią paslaugą orlaivių naudotojams.

Apskritai dalyvaujančios valstybės iš esmės veiksmingai organizuoja ATLPS administravimą. Reikėtų toliau stiprinti ir skatinti ryšių palaikymą ir dalijimąsi geriausia patirtimi, taip pat vykdant veiklą ES ATLPS atitikties forume ir kasmetinėje ES ATLPS atitikties konferencijoje.

8. TAISYKLIŲ LAIKYMASIS IR JŲ VYKDYMO UŽTIKRINIMAS

ES ATLPS direktyvoje numatyta 100 EUR (indeksuota) bauda už viršytą taršos normą už kiekvieną išmestą CO_2 toną, už kurią laiku negrąžintas ATL. Kitos už ES ATLPS įgyvendinimo pažeidimus taikomos nuobaudos nustatomos pagal konkrečios valstybės nacionalines nuostatas.

ES ATLPS taisyklių labai gerai laikomasi: kasmet už maždaug 99 proc. išmetamųjų teršalų kiekio laiku grąžinamas reikiamas ATL skaičius. Iki galutinio termino – 2019 m. balandžio 30 d. – visą 2018 m. išmestų teršalų kiekį atitinkančio ATL skaičiaus negrąžino mažiau nei 0,5 proc. įrenginių veiklos vykdytojų, pateikusių išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitas. Aviacijos sektoriuje taisyklių laikėsi orlaivių naudotojai, išmetantys 99,1 proc. ES ATLPS aviacijos sektoriaus išmetamųjų teršalų kiekio. Reikalavimų neatitinkantys operatoriai daugiausia buvo maži arba 2018 m. nutraukė veiklą.

Kompetentingos institucijos ir toliau atlieka įvairias taisyklių laikymosi patikras pagal metines išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitas. Remiantis 2019 m. pateiktomis 21 straipsnio ataskaitomis, visos dalyvaujančios valstybės tikrina metinių išmetamųjų teršalų ataskaitų išsamumą (100 proc. ataskaitų, išskyrus Belgiją (31 proc.), Ispaniją (95 proc.), Prancūziją (99 proc.) ir Švediją (1 proc.). Iš ataskaitų taip pat matyti, kad valstybės vidutiniškai patikrina beveik 80 proc. ataskaitų derėjimą su stebėsenos planais (visos valstybės, išskyrus Kroatiją) ir beveik 75 proc. – su paskirstymo duomenimis (visos valstybės, išskyrus Kroatiją, Maltą, Norvegiją, Suomiją ir Švediją). 24 valstybės pranešė, kad jos taip pat atlieka kryžmines patikras, lygindamos ataskaitų duomenis su kitais duomenimis.

12-os valstybių kompetentingos institucijos atliko konservatyvius trūkstamų duomenų skaičiavimus dėl 57 įrenginių (apie 0,5 proc. visų įrenginių), t. y. tokių įrenginių skaičius iš esmės nepasikeitė: 2017 m. jų buvo 52 (0,5 proc.), o 2016 m. – 57 (0,5 proc.). Pranešama, kad atitinkamas 2018 m. išmetamųjų teršalų kiekis buvo 11,2 mln. tonų CO_2 (palyginti su 2,8 mln. tonų CO_2 2017 m.), t. y. apie 0,7 proc. viso išmetamųjų teršalų kiekio (palyginti su 0,2 proc. 2017 m.). Dažniausiai kaip konservatyvaus įvertinimo priežastis nurodoma tai, kad iki kovo 31 d. nebuvo pateikta išmetamųjų teršalų kiekio ataskaita arba išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitos nevisiškai atitiko SATR ir (arba) ATR reikalavimus.

Septynios valstybės pateikė konservatyvius vertinimus dėl trūkstamų aviacijos sektoriaus duomenų apie 31 orlaivių naudotoją (4,7 proc. viso skaičiaus), išmetančius 4,7 proc. aviacijos sektoriaus išmetamųjų teršalų kiekio.

Kompetentingų institucijų patikros taip pat vis dar svarbios ir papildo vertintojo darbą. 2018 m. visos valstybės patvirtino, kad atliks papildomas įrenginių patikras. Dauguma valstybių (visos, išskyrus Estiją, Graikiją, Italiją, Kiprą ir Lichtenšteiną) pranešė taikančios panašų požiūrį į orlaivių naudotojus. Daugelis valstybių (visos, išskyrus Graikiją, Italiją, Liuksemburgą ir Maltą) pranešė 2018 m. atlikusios įrenginių patikrų vietoje.

Dėl 2018 m. pranešta, kad baudos už viršytą taršos normą taikytos 36 įrenginiams dešimtyje valstybių (Airijoje – 2, Bulgarijoje – 1, Čekijoje – 2, Jungtinėje Karalystėje – 11, Italijoje – 5, Lenkijoje – 2, Nyderlanduose – 1, Portugalijoje – 7, Prancūzijoje – 1, Rumunijoje – 4). Pranešta, kad aviacijos sektoriuje baudos už viršytą taršos normą skirtos 26 orlaivių naudotojams (Italijoje – 9, Jungtinėje Karalystėje – 3, Lietuvoje – 1, Nyderlanduose – 1, Portugalijoje – 8, Prancūzijoje – 1, Slovėnijoje – 1, Vokietijoje – 2).

Dvylika valstybių patvirtino 2018 m. skyrusios ir kitų baudų (be baudų už viršytą taršos normą). Pranešimų apie įkalinimo bausmes nebuvo, bet pranešama apie 36 įrenginiams ir 26 orlaivių naudotojams skirtas baudas, įteiktus oficialius perspėjimus ir galutinius perspėjamuosius raštus, kurių bendra finansinė vertė sudarė 5,4 mln. EUR[74].

Dažniausi 2018 m. nustatyti pažeidimai buvo tinkamai patvirtinto stebėsenos plano neturėjimas (9 atvejai), veiklos vykdymas neturint leidimo (8 atvejai), leidimo sąlygų nesilaikymas (6 atvejai) ir patikrintų metinių išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitų nepateikimas iki nustatyto termino (5 atvejai).

Kaip pranešta praėjusiais metais, 2018 m. pradžioje pradėtas penktasis atitikties ES ATLPS taisyklėms užtikrinimo ciklo vertinimas, siekiant išsiaiškinti atskirų dalyvaujančių valstybių atitikties ES ATLPS taisyklėms užtikrinimo problemas ir padėti joms geriau įgyvendinti ES ATLPS. Šis vertinimas bus baigtas 2019 m. pabaigoje.

[74] Į šią bendrą sumą neįtrauktos baudos Portugalijos aviacijos sektoriui, nes dėl tebevykstančių sankcijų skyrimo procesų galutinės vertės dar nebuvo nustatytos.

9. IŠVADOS IR PERSPEKTYVA

2018 m. padaryta didelė pažanga priimant ES ATLPS ketvirtojo etapo įgyvendinimo nuostatas. Per praėjusius metus buvo patvirtintos nuostatos dėl anglies dioksido nutekėjimo, nemokamų ATL paskirstymo, aukcionų, Inovacijų fondo steigimo, taip pat dėl stebėsenos, ataskaitų teikimo ir tikrinimo. Likusios įgyvendinimo taisyklės sparčiai baigiamos rengti, jas numatoma priimti iki naujo prekybos laikotarpio pradžios – 2021 m. sausio mėn.

Praėjusiais metais taip pat gerokai sumažėjo įrenginių, kuriems taikoma ES ATLPS, išmetamas teršalų kiekis. Šio kiekio sumažėjimui 4,1 proc., palyginti su 2017 m., daugiausia įtakos turėjo elektros energijos ir šilumos gamybos sektorius, o pramonės sektoriaus išmetamųjų teršalų kiekis sumažėjo tik šiek tiek. Tačiau patikrintas aviacijos sektoriaus išmetamųjų teršalų kiekis 2018 m. toliau didėjo, t. y. padidėjo 3,9 proc., palyginti su 2017 m.

Ženklių rezultatų ir toliau duoda pastaraisiais metais patvirtinti teisės aktų pakeitimai, susiję su ATL pertekliumi. 2019 m. trečią kartą paskelbtas rinkos stabilumo rezervo pertekliaus rodiklis; atsižvelgiant į šį ir 2017 m. rodiklį, aukcionuose parduotinas kiekis 2019 m. sumažintas beveik 40 proc., arba beveik 397 mln. ATL. Dėl to, palyginti su 2018 m., 2019 m. aukcionuose bus parduodama apie 30 proc. mažiau ATL.

Dėl šiose srityse įvykusių teigiamų pokyčių padidėjo rinkos dalyvių pasitikėjimas ir toliau stiprėjo anglies dioksido kainos signalas. Dėl didesnės ATL kainos gerokai padidėjo bendros pajamos, kurias valstybės narės gavo iš aukcionų: 2018 m. bendros pajamos buvo daugiau nei dukart didesnės nei 2017 m.

2018 m. ES ATLPS taisyklių laikymosi lygis išliko labai aukštas – tiek stacionariųjų įrenginių, tiek orlaivių naudotojų atitikties rodiklis viršijo 99 proc. ES ATLPS struktūra išliko patikima, o administravimo organizavimas valstybėse narėse pasirodė esąs veiksmingas.

Komisija toliau stebės Europos anglies dioksido rinką ir kitą ataskaitą pateiks 2020 m. pabaigoje.

PRIEDAS

1 priedėlis

1.1 lentelė. Nemokamų ATL skaičius, skirtas elektros energijos sektoriui modernizuoti

	Pagal 10c straipsnį valstybės narės užsakytų nemokamų ATL skaičius					
Valstybė narė	**2013 m.**	**2014 m.**	**2015 m.**	**2016 m.**	**2017 m.**	**2018 m.**
BG	11 009 416	9 779 243	8 259 680	6 593 238	3 812 436	2 471 297
CY	2 519 077	2 195 195	1 907 302	1 583 420	1 259 538	935 657
CZ	25 285 353	22 383 398	20 623 005	15 831 329	11 681 994	7 661 840
EE	5 135 166	4 401 568	3 667 975	2 934 380	2 055 614	38 939
HU	7 047 255[75]	n. d.	n. d.	n. d.	n. d.	n. d.
LT	322 449	297 113	269 475	237 230	200 379	158 922
PL	65 992 703	52 920 889	43 594 320	31 621 148	21 752 908	31 942 281
RO	15 748 011	8 591 461	9 210 797	7 189 961	6 222 255	3 778 439
Iš viso	133 059 430	100 568 867	87 532 554	65 990 706	46 985 124	46 987 375

Šaltinis: Klimato politikos GD

1.2 lentelė. Didžiausias nemokamų ATL, per metus skiriamų pagal elektros energijos ir šilumos gamybos sektoriui taikomą nuostatą, leidžiančią nukrypti nuo visų ATL pardavimo aukcione principo, skaičius

Valstybė narė	**Didžiausias ATL skaičius per metus**							
	2013 m.	**2014 m.**	**2015 m.**	**2016 m.**	**2017 m.**	**2018 m.**	**2019 m**	**Iš viso**
BG	13 542 000	11 607 428	9 672 857	7 738 286	5 803 714	3 869 143	1 934 571	54 167 999
CY	2 519 077	2 195 195	1 907 302	1 583 420	1 259 538	935 657	575 789	10 975 978
CZ	26 916 667	23 071 429	19 226 191	15 380 953	11 535 714	7 690 476	3 845 238	107 666 668
EE	5 288 827	4 533 280	3 777 733	3 022 187	2 266 640	1 511 093	755 547	21 155 307
HU	7 047 255	0	0	0	0	0	0	7 047 255
LT	582 373	536 615	486 698	428 460	361 903	287 027	170 552	2 853 628
PL	77 816 756	72 258 416	66 700 076	60 030 069	52 248 393	43 355 049	32 238 370	404 647 129

[75] Vengrija 10c straipsnio nukrypti leidžiančia nuostata naudojosi tik 2013 m.

RO	17 852 479	15 302 125	12 751 771	10 201 417	7 651 063	5 100 708	2 550 354	71 409 917
Iš viso	151 565 434	129 504 488	114 522 628	98 384 792	81 126 965	62 749 153	42 070 421	679 923 881

Šaltinis: Klimato politikos GD

1.3 lentelė. 2013–2020 m. aukcionuose parduotų arba planuotų parduoti nepanaudotų nemokamų ATL, skirtų pagal elektros energijos ir šilumos gamybos sektoriui taikomą nuostatą, leidžiančią nukrypti nuo visų ATL pardavimo aukcione principo, skaičius[76]

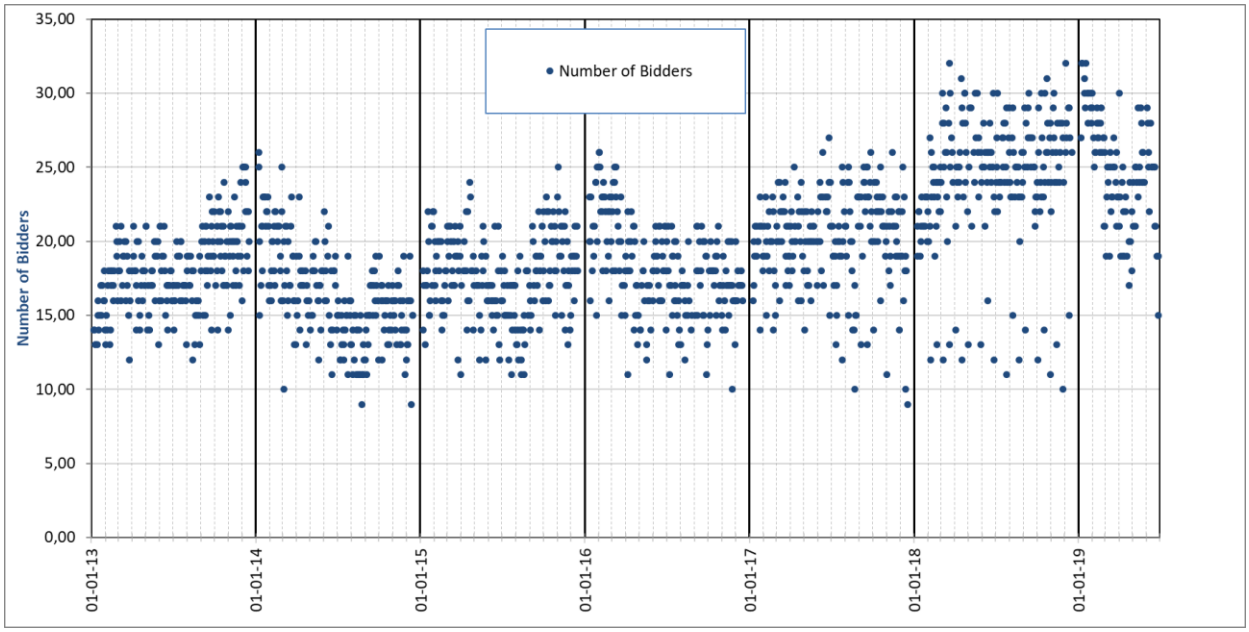
Aukcionuose parduoti nepanaudoti 10c straipsnio ATL						
Valstybė narė	**2015 m.**	**2016 m.**	**2017 m.**	**2018 m.**	**2019 m.**	**2020 m.**
BG	5 444 169	1 461 360	920 823	604 908	1 386 372	0
CY	0	0	0	0	0	0
CZ	0	90 694	77 741	66 740	54 550	80 295
EE	0	188 682	134 897	1 767 499	761 088	50 026
LT	259 924	0	456 725	191 229	161 522	128 105
PL	1 196	0	7 491	0	55 800 000	49 520 000
RO	2 104 468	6 710 664	3 540 974	3 011 456	0	0
HU	0	0	0	0	0	0

Šaltinis: Klimato politikos GD

2 priedėlis

2.1 pav. Paprastųjų ATL aukcionų dalyvių skaičius nuo 2013 m. iki 2019 m. birželio 30 d.

[76] 2013 ir 2014 m. aukcionuose nebuvo parduodami pagal 10c straipsnį suteikti ATL.



Šaltinis: EEX

- Dalyvių skaičius

2.1 lentelė. Valstybių narių pajamos iš aukcionų 2012–2018 m.[77]

	2012–2018 m. gautos pajamos už aukcionuose parduotus ATL (mln. EUR)													
	2012 m.		**2013 m.**		**2014 m.**		**2015 m.**		**2016 m.**		**2017 m.**		**2018 m.**	
	Paprastieji ATL (ankstyvieji aukcionai)	Aviacijos ATL (ankstyvieji aukcionai)	Paprastieji ATL	Aviacijos ATL	Paprastieji ATL	Aviacijos ATL	Paprastieji ATL	Aviacijos ATL	Paprastieji ATL	Aviacijos ATL	Paprastieji ATL	Aviacijos ATL	Paprastieji ATL	Aviacijos ATL
AT	11,05	0,00	55,75	0,00	52,17	1,18	76,24	2,36	58,81	0,65	78,74	0,69	208,20	2,16
BE	0,00	0,00	114,99	0,00	95,03	2,05	138,96	2,69	107,14	0,74	143,52	0,79	379,00	2,47
BG	22,14	0,00	52,63	0,00	36,19	0,22	120,91	0,91	85,08	0,25	130,15	0,27	367,34	0,83
CY	1,58	0,00	0,35	0,00	0,43	0,30	0,00	1,42	0,00	0,39	6,15	0,41	24,66	1,30
HR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	86,40	0,49	20,09	0,16	26,97	0,18	70,96	0,55
CZ	0,00	0,00	0,00	0,00	55,24	0,47	110,30	1,20	117,63	0,33	199,43	0,35	583,33	1,10
DE	166,18	17,52	791,25	0,00	749,97	0,00	1 093,31	16,87	845,74	4,65	1141,74	5,07	2 565,34	16,31
DK	1,07	0,00	56,06	0,00	46,93	1,16	68,64	2,71	52,93	0,74	70,93	0,79	187,32	2,48
EE	0,00	0,00	18,07	0,00	7,41	0,04	21,13	0,15	23,57	0,04	39,31	0,05	139,89	0,14
EL	14,84	0,00	147,64	0,00	129,97	1,10	190,17	4,99	146,68	1,37	196,57	1,46	518,96	4,57
ES	68,53	0,00	346,11	0,00	323,53	6,56	473,20	16,32	364,97	4,48	488,78	4,77	1 291,07	14,97
FI	13,28	0,00	66,97	0,00	62,68	0,81	91,64	2,13	70,63	0,58	94,64	0,62	249,84	1,96
FR	43,46	0,00	219,25	0,00	205,29	10,05	299,94	12,18	231,34	3,35	309,85	3,55	818,40	11,16
HU	3,99	0,00	34,59	0,00	56,21	0,29	82,28	0,99	63,43	0,27	84,94	0,29	224,48	0,91
IE	0,00	0,00	41,68	0,00	35,11	0,87	51,32	2,15	39,54	0,59	52,93	0,63	140,10	1,97

[77] Šaltinis: EEX.

IT	76,50	0,00	385,98	0,00	361,25	5,24	528,00	14,41	407,23	3,96	545,44	4,21	1 440,10	13,22
LT	3,29	0,00	19,98	0,00	17,28	0,06	28,13	0,29	20,76	0,08	31,43	0,09	80,11	0,25
LU	0,74	0,00	4,97	0,00	4,52	0,63	6,62	0,22	5,08	0,06	6,81	0,07	18,09	**0,20**
LV	2,13	0,00	10,79	0,00	10,08	0,14	14,76	0,53	11,36	0,15	15,24	0,15	40,20	0,49
MT	0,27	0,00	4,47	0,00	3,81	0,10	5,62	0,57	4,30	0,16	5,78	0,17	15,19	0,52
NE	25,61	0,00	134,24	0,00	125,63	5,47	183,57	3,68	141,59	1,01	189,63	1,07	500,84	3,37
PL	0,00	0,00	244,02	0,00	78,01	0,00	129,84	2,98	135,57	0,58	505,31	0,69	1 209,98	1,59
PT	10,65	0,00	72,78	0,00	65,82	1,27	96,32	2,89	74,29	0,79	99,50	0,85	262,96	2,65
RO	39,71	0,00	122,74	0,00	97,57	0,32	193,62	1,60	193,56	0,44	260,29	0,47	717,64	1,45
SE	7,07	0,00	35,67	0,00	33,34	1,02	48,79	3,63	37,61	1,00	50,45	1,06	132,98	3,34
SI	3,51	0,00	17,74	0,00	16,59	0,05	24,28	0,14	18,70	0,04	25,05	0,04	66,19	0,12
SK	12,19	0,00	61,70	0,00	57,59	0,04	84,31	0,20	64,99	0,06	87,01	0,06	229,74	0,18
JK	75,74	0,00	409,63	0,00	387,42	14,08	567,72	18,54	418,96	5,37	604,02	5,30	1 607,32	0,00
IŠ VISO	**603,52**	**17,53**	**3 550,73**	**0,00**	**3 115,11**	**53,53**	**4 815,97**	**117,26**	**3 761,57**	**32,28**	**5 490,60**	**34,14**	**14 090,23**	**90,27**

3 priedėlis

3.1 lentelė. Tarptautinių kreditų keitimo iki 2019 m. birželio mėn. pabaigos suvestinė[78]

Iki 2019 m. birželio mėn. pabaigos pakeisti tarptautiniai kreditai	mln.	proc.	Iki 2019 m. birželio mėn. pabaigos pakeisti tarptautiniai kreditai	mln.	proc.
PTMV	**261,42**	**57,65 %**	**TMV**	**192,07**	**42,35 %**
Kinija	195,20	74,67	Ukraina	147,69	76,89 %
Indija	17,27	6,61	Rusija	32,06	16,69 %
Uzbekistanas	9,89	3,79	Lenkija	2,82	1,46 %
Brazilija	5,43	2,08	Vokietija	1,65	0,85 %
Čilė	3,16	1,21	Prancūzija	1,24	0,64 %
Korėja	2,93	1,12	Bulgarija	0,50	0,26 %
Meksika	2,89	1,10	Kitos valstybės	6,11	3,21 %
Kitos valstybės	24,65	9,43			
IŠ VISO PTMV ir TMV	**453,49**	**100 %**			

Šaltinis: ESSŽ

3.2 lentelė. Tarptautinių kreditų keitimo iki 2019 m. birželio mėn. pabaigos suvestinė pagal įrenginių rūšis

Tarptautiniai kreditai, kuriuos iki 2019 m. birželio mėn. pabaigos pakeitė:	PTMV (mln.)	TMV (mln.)
Stacionarieji įrenginiai	256,46	191,25
Orlaivių naudotojai	4,96	0,82
IŠ VISO	**261,42**	**192,07**

Šaltinis: ESSŽ

4 priedėlis

4.1 lentelė. ATLPS pasiūlos ir paklausos elementai

Elementas	Pasiūla ar paklausa?	Skelbinys	Naujausia informacija ir neaiškumai

[78] Dėl Komisijos patvirtintų apsaugos priemonių, kuriomis siekiama apsaugoti ES ATLPS aplinkosauginį naudingumą tais atvejais, kai ES teisė nustoja galiojusi iš ES išstojančiai valstybei narei, Jungtinės Karalystės 2019 m. duomenys į 3.1 ir 3.2 lenteles neįtraukti (žr. 2.2 skirsnį).

Bendras antrajame etape sukauptų ATL skaičius	Pasiūla	Anglies dioksido rinkos padėties ataskaita	Informacijos nenumatoma atnaujinti, nes antrasis etapas baigėsi. Galutiniai duomenys.
Ankstyvieji trečiojo etapo aukcionai	Pasiūla	Klimato politikos GD svetainė, EEX ir ICE svetainės	Neįtraukta į bendrą antrajame etape sukauptų ATL skaičių. Galutiniai duomenys.
„NER 300“ skirti ATL	Pasiūla	EIB svetainė	2012–2014 m. 300 mln. ATL pakeista į pinigines lėšas. Galutiniai duomenys.
Aviacijos ATL aukcionai	Pasiūla	Klimato politikos GD svetainė, EEX ir ICE svetainės	Informacijos nenumatoma atnaujinti – korekcijos atsispindi kitų metų aukcione parduodamų ATL kiekiuose. 2013 ir 2014 m. aukcionai surengti 2015 m.
Trečiojo etapo aukcionai	Pasiūla	Klimato politikos GD svetainė, EEX ir ICE svetainės	Informacijos nenumatoma atnaujinti – duomenys nebus peržiūrimi. Tačiau parduoti aukcione nepateikti ATL (pavyzdžiui, tam tikrose, kaip antai EEE ir ELPA, valstybėse narėse pavėlavus pradėti vykdyti aukcionus) gali būti parduoti kitų metų aukcionuose.
Nemokamai paskirstyti ATL (pagal NĮP)	Pasiūla	ESSŽ, lentelės	Šie duomenys atnaujinami visus metus. – Valstybė narė gali pavėluotai pateikti ankstesnių metų duomenis arba faktiškai gali būti paskirstyta mažiau ATL, nei iš pradžių numatyta.
Nemokamai paskirstyti ATL (NER)	Pasiūla	ESSŽ, lentelės	ESSŽ pateikiama tiksli informacija apie faktiškai paskirstytus ATL.
Nemokamai paskirstyti ATL (aviacija)	Pasiūla	ESSŽ, valstybių narių skelbiamos paskirstymo lentelės	
Nemokamai paskirstyti ATL (10c straipsnis)	Pasiūla	ESSŽ, padėties lentelė	
Išmetamieji teršalai (stacionarieji įrenginiai)	Paklausa	ESSŽ, taisyklių laikymosi duomenys	Gegužės 1 d. paskelbti atitikties duomenys apie reikalavimus atitinkančių įrenginių (t. y. tų įrenginių, apie kuriuos pateikti visų atitinkamų metų duomenys) išmetamųjų teršalų kiekį ir grąžintus ATL[79].
Išmetamieji teršalai (aviacija)	Paklausa		2015 m. vykdytos 2013 ir 2014 m. orlaivių naudotojų atitikties patikros.
Panaikinti ATL	Paklausa		Anglies dioksido rinkos padėties ataskaita

4.2 lentelė. Duomenų skelbimo terminai

Laikotarpis	**Duomenys**	**Aprėptis**

[79] Su ankstesniais metais susiję taisyklių laikymosi duomenys gali būti pataisyti atgaline data, pvz., atsižvelgiant į pavėluotą duomenų pateikimą.

x metų sausio 1 d. – balandžio 30 d.	Naujausia informacija apie nemokamų ATL paskirstymą elektros energijos ir šilumos gamybos įmonėms (10c straipsnis)	x–1 metai
x metų balandžio 1 d.	Patikrintas išmestų teršalų kiekis Nemokamų ATL paskirstymas (10a straipsnio 5 dalis – NĮP)	x–1 metai
x metų gegužės 1 d.	Atitikties užtikrinimo terminas: patikrintas išmestų teršalų kiekis ir grąžinti ATL	x–1 metai
x metų gegužės–spalio mėn.	Pakeisti tarptautiniai kreditai	
Paskutinis x metų ketvirtis	Anglies dioksido rinkos padėties ataskaita	x–1 metai
x metų sausio–liepos mėn.	Naujiems rinkos dalyviams skirto rezervo padėtis – NER lentelė	
Nepaskelbta ES lygmeniu	Valstybių narių lygmeniu paskelbta informacija apie aviacijai paskirtus nemokamus ATL	

5 priedėlis

5.1 lentelė. Patikrintas įrenginių kitų nei CO_2 išmetamųjų teršalų, kuriems taikoma ATLPS, kiekis pagal ŠESD rūšį 2013–2018 m. (mln. tonų)[80]

	2013	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
PFCs	0,40	0,74	0,58	0,64	0,47	0,60
N_2O	2,47	5,49	5,32	4,62	4,96	4,11

Šaltinis: ESSŽ

6 priedėlis

6.1 lentelė. ES Teisingumo Teismo sprendimai, susiję su ES ATLPS veikimu 2018 m. liepos mėn. – 2019 m. birželio mėn.

[80] Kai kurių įrenginių išmesti N_2O arba PFC kiekiai Sąjungos registre gali būti atskirai nenurodyti, o vietoj jų gali būti nurodytas bendras išmetamųjų teršalų kiekis tonomis CO_2 ekvivalento. Duomenys lentelėje pateikti atsižvelgiant į suskirstymą, taikomą Sąjungos registre nurodant skirtingų išmetamųjų ŠESD kiekį. Išmestus N_2O kiekius kai kurios valstybės narės į ES ATLPS savanoriškai įtraukė nuo antrojo etapo (2008 m.), o nuo trečiojo etapo (2013 m.) šie duomenys kartu su duomenimis apie PFC įtraukiami privaloma tvarka.

Bylos nuoroda	Susiję teisės aktai	Šalys	Bylos aplinkybės	Data	Teismo išvada
Byla C-682/17	Direktyva 2003/87/EB, Sprendimas 2011/278/ES	*ExxonMobil Production Deutschland GmbH/ DE*	Ar įrenginys laikomas elektros energijos gamybos įrenginiu, jei jame, be elektros energijos gamybos, nevykdoma jokios kitos I priede nurodytos veiklos, ir, jei taip, ar jam gali būti skiriami nemokami ATL?	2019 6 20	Teismas patvirtino pažodinį Direktyvoje 2003/87/EB pateiktos elektros energijos gamybos įrenginio apibrėžties aiškinimą.
Byla T-330/18	Direktyva (ES) 2018/410, Reglamentas (ES) 2018/842, Reglamentas (ES) 2018/841	Carvalho ir kt. / Parlamentas ir Taryba	37 privatūs asmenys pareikalavo panaikinti Direktyvą 2018/410, Reglamentą (ES) 2018/842 ir Reglamentą (ES) 2018/841, tvirtindami, kad numatomas ŠESD kiekio mažinimas nėra pakankamas. Europos Parlamentas ir ES Taryba pareikalavo atmesti ieškinį kaip nepriimtiną.	2019 5 8	Teismas atmetė visą ieškinį kaip nepriimtiną.
Byla C-561/18	Komisijos reglamentas (ES) Nr. 601/2012	*Solvay Chemicals GmbH/ DE*	– Ar Reglamentas (ES) Nr. 601/2012 negalioja ir prieštarauja Direktyvos 2003/87 tikslams dėl to, kad jame nustatyta, kad CO_2, kuris nėra perduodamas, kaip tai suprantama pagal minėto reglamento 49 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą, laikomas CO_2 gaminančio įrenginio išmestu CO_2, nepaisant to, ar jis buvo išmestas į atmosferą, ar ne? – Ar Reglamentas (ES) Nr. 601/2012 negalioja ir prieštarauja Direktyvos 2003/87 tikslams dėl to, kad jame nustatyta, kad CO_2, kuris yra perduodamas iš vieno įrenginio, gaminančio natrio karbonatą, į kitą įrenginį, gaminantį NKK, turi būti sistemiškai įtrauktas į šio įrenginio emisijas?	2019 2 6	Teismas pareiškė, kad Reglamento (ES) Nr. 601/2012 49 straipsnio 1 dalies antra pastraipa ir IV priedo 20 punkto B dalies nuostatos negalioja tiek, kiek pagal jas į natrio karbonato gamybos įrenginio emisijas sistemiškai įtraukiamas į kitą įrenginį nusodinto kalcio karbonatui (NKK) gaminti perduotas CO_2, nepaisant to, ar jis išmetamas į atmosferą, ar ne.

7 priedėlis

7.1 lentelė. ES ATLPS ketvirtojo etapo įgyvendinimo padėtis

Priemonė	Tikslas	Teisės akto tipas	Kada numatyta priimti
2021–2030 m. anglies dioksido nutekėjimo sąrašas	Naujo anglies dioksido nutekėjimo sąrašo sudarymas ES ATLPS ketvirtajam etapui, remiantis sektorių, kuriems gresia didelė anglies dioksido nutekėjimo rizika,	Komisijos deleguotasis sprendimas	Priimtas 2019 m. vasario 15 d., Oficialiajame leidinyje paskelbtas

	nustatymo kriterijais		2019 m. gegužės 8 d.[81]
2021–2030 m. taikytinų nemokamų ATL paskirstymo taisyklių peržiūra	Komisijos sprendimo 2011/278/ES, kuriuo nustatomos suderinto nemokamo apyvartinių taršos leidimų suteikimo pereinamojo laikotarpio Sąjungos taisyklės, peržiūra siekiant pritaikyti šias taisykles prie ketvirtajam etapui nustatyto naujo teisinio pagrindo	Komisijos deleguotasis reglamentas	Priimtas 2018 m. gruodžio 19 d., Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2019 m. vasario 27 d.[82]
Nemokamų ATL suteikimo koregavimas atsižvelgiant į gamybos pasikeitimus	Nemokamų ATL suteikimo įrenginiams koregavimo atsižvelgiant į veiklos apimties pasikeitimą – didesnį kaip 15 proc. vidutinį padidėjimą arba sumažėjimą dvejų metų laikotarpiu – priemonių nustatymas	Komisijos įgyvendinimo reglamentas	2019 m.
Santykinių taršos rodiklių verčių, taikytinų 2021–2025 m. paskirstant nemokamus ATL, atnaujinimas	2021–2025 m. taikytinų atnaujintų santykinių taršos rodiklių verčių nustatymas remiantis iki 2019 m. rugsėjo 30 d. valstybių narių pateiktais 2016 ir 2017 m. duomenimis.	Įgyvendinimo aktas	2020 m.
Inovacijų fondo įsteigimas	Inovacijų fondo veiklos taisyklių, įskaitant atrankos procedūrą ir kriterijus, nustatymas	Komisijos deleguotasis reglamentas	Priimtas 2019 m. vasario 26 d., Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2019 m. gegužės 28 d.[83]
Modernizavimo fondo įsteigimas	Modernizavimo fondo veiklos taisyklių nustatymas	Įgyvendinimo aktas	2020 m.
Reglamento (ES) Nr. 389/2013 (Registro reglamentas) peržiūra	Ketvirtajame etape Sąjungos registrui keliamų reikalavimų nustatymas, reikalaujant, kad tai būtų standartinės elektroninės duomenų bazės su bendrais duomenų elementais, suteikiančios galimybę atsekti ATL išdavimą, laikymą, perleidimą ir panaikinimą bei užtikrinančios viešą prieigą ir konfidencialumą	Komisijos deleguotasis reglamentas	Priimtas 2019 m. kovo 12 d., Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2019 m. liepos 2 d.[84]
Reglamento (ES) Nr. 1031/2010 (Aukcionų reglamentas) pakeitimai	Galimybės 2020 m. aukcione parduoti pirmuosius 50 mln. ATL, paimtus iš rinkos stabilumo rezervo (RSR), suteikimas Inovacijų fondui	Komisijos deleguotasis reglamentas	Priimtas 2018 m. spalio 30 d., Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2019 m. sausio 4 d.[85]
Reglamento (ES) Nr. 1031/2010 (Aukcionų reglamentas) peržiūra	Kai kurių pardavimo aukcione aspektų peržiūrėjimas siekiant įgyvendinti ketvirtojo etapo reikalavimus, pirmiausia – suteikti Inovacijų fondui ir Modernizavimo fondui galimybę aukcione parduoti ATL, taip pat atsižvelgti į tai, kad pagal Direktyvą 2014/65/ES dėl finansinių priemonių rinkų (FPRD II) ES ATLPS ATL priskirti prie finansinių priemonių.	Deleguotasis aktas	2019
Reglamento (ES)	Stebėsenos ir ataskaitų teikimo taisyklių	Komisijos	Priimtas 2018 m.

[81]https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2019:120:FULL&from=LT
[82]https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0331&from=LT
[83]https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0856&from=LT
[84] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1122&from=LT
[85] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0007

Nr. 601/2012 dėl stebėsenos ir ataskaitų teikimo peržiūra	supaprastinimas, patobulinimas ir paaiškinimas bei administracinės naštos sumažinimas remiantis trečiajame etape įgyta įgyvendinimo patirtimi	įgyvendinimo reglamentas	gruodžio 19 d., Oficialiajame leidinyje 2018 m. gruodžio 31 d.[86]
Reglamento (ES) Nr. 600/2012 dėl akreditavimo ir tikrinimo peržiūra	Akreditavimo ir tikrinimo taisyklių supaprastinimas, patobulinimas ir paaiškinimas bei, kiek įmanoma, administracinės naštos sumažinimas remiantis trečiajame etape įgyta įgyvendinimo patirtimi	Komisijos įgyvendinimo reglamentas	Priimtas 2018 m. gruodžio 19 d., Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2018 m. gruodžio 31 d.[87]
Reglamentas, kuriuo, kiek tai susiję su CORSIA, papildoma Direktyva 2003/87/EB	ES ATLPS direktyva papildyta nuostatomis dėl Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos patvirtintų aviacijos sektoriaus išmetamųjų teršalų kiekio stebėsenos, ataskaitų teikimo ir tikrinimo priemonių, taikytinų CORSIA įgyvendinimo tikslais.	Komisijos deleguotasis reglamentas	2019 m.
2021–2030 m. ES ATLPS valstybės pagalbos gairės	4 etapui skirtų ES ATLPS valstybės pagalbos gairių peržiūra siekiant jose atsižvelgti į naujas peržiūrėta ES ATLPS direktyva nustatytas nuostatas, susijusias su netiesioginių anglies dioksido išlaidų kompensavimo sistemomis	Komisijos komunikatas	2020 m.

Dabartinė padėtis
Planuojama
Vykdoma
Atlikta

8 priedėlis

8.1 lentelė. Valstybių narių įnašai į Rinkos stabilumo rezervą 2019[88] ir 2020 m.[89]

Valstybės narės / EEE valstybės ELPA valstybė	**2019 m. įnašai į RSR**	**Žinomi 2020 m. įnašai į RSR[90]**
Austrija	5 935 748	3 957 699
Belgija	9 846 994	6 565 549
Bulgarija	8 292 720	5 529 227
Kroatija	1 614 984	1 076 801
Kipras	932 844	621 980
Čekija	15 406 858	10 272 626
Danija	5 340 750	3 560 981

[86] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R2066
[87] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R2067&from=LT
[88] 2019 m. sausio–rugpjūčio mėn. duomenys paimti iš 2018 m. gegužės 15 d. Komisijos komunikato C(2018) 2801 *final*, pateikiamo https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XC0516(01)&from=LT
[89] 2019 m. rugpjūčio–gruodžio mėn. ir 2020 m. sausio–rugpjūčio mėn. duomenys paimti iš Komisijos komunikato C(2019) 3288 *final*, pateikiamo https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0516(01)&from=LT
[90] Dalis 2020 m. valstybių narių įnašų į RSR bus nustatyti po to, kai bus paskelbtas 2020 m. rezervo pertekliaus rodiklis.

Estija	2 904 319	1 936 474
Suomija	7 130 025	4 753 992
Prancūzija	23 346 791	15 566 629
Vokietija	85 389 770	56 934 202
Graikija	12 684 492	8 457 470
Vengrija	5 115 708	3 410 933
Islandija	166 450	110 982
Airija	3 991 393	2 661 288
Italija	40 304 729	26 873 449
Latvija	865 501	577 079
Lichtenšteinas	3 725	2 484
Lietuva	1 792 324	1 195 044
Liuksemburgas	467 394	311 638
Malta	354 798	236 564
Nyderlandai	14 291 411	9 528 894
Norvegija	3 314 570	2 210 012
Lenkija	39 282 170	26 191 650
Portugalija	6 478 775	4 319 767
Rumunija	14 941 290	9 962 205
Slovakija	4 752 513	3 168 770
Slovėnija	1 577 714	1 051 951
Ispanija	32 660 234	21 776 430
Švedija	3 457 106	2 305 049
Jungtinė Karalystė	44 480 623	29 657 753
Iš viso	**397 124 723**	**264 785 572**

9 priedėlis

9.1 lentelė. Programos „NER 300“ nepanaudotos lėšos, perduotos priemonei „InnovFin EDP“. Remiami projektai

Projekto pavadinimas	Aprašymas	Nuotrauka
„WAVE ROLLER“	Projektu „Wave Roller“ siekiama komerciniu lygmeniu pademonstruoti bangų energijos technologijos pagrįstumą, nuo demonstracinio įrenginio pereinant prie panardinamos vibruojančios sienos, bangų energiją paverčiančios elektros energija, komercinio panaudojimo pakrantės zonoje. Programos „NER 300“ įnašas bus 10 mln. EUR.	

„WINDFLOAT“	Pagal projektą „Windfloat“ ant plūdriosios iš dalies panardinamos platformos, įrengtos maždaug 20 km atstumu nuo Portugalijos pakrantės, kuriamas novatoriškas jūros vėjo elektrinių parkas. Šiuo projektu siekiama paskatinti naudoti pažangias plūdriąsias atramines konstrukcijas, pademonstruojant galimybes „WindFloat“ koncepciją pritaikyti didesnėms turbinoms įrengti. Taip bus skatinama statyti toli nuo kranto nutolusius vėjo elektrinių parkus. Programos „NER 300“ įnašas pagal priemonę „InnovFin EDP“ bus 60 mln. EUR. Be to, projektui „WindFloat“ skirta beveik 30 mln. EUR parama pagal pirminę programą „NER 300“.	
„GREENWAY“ ELEKTROMOBILIŲ ĮKROVIMO TINKLAS	Pagal šį projektą bus padedama sparčiau diegti elektromobiliams skirtą infrastruktūrą. Juo siekiama komerciniu lygmeniu pademonstruoti itin spartaus įkrovimo stotelių įrengimo ir bandomosios integruotos baterijų naudojimu grindžiamos energijos kaupimo sistemos pagrįstumą. Demonstravimo veikla bus vykdoma Slovakijoje, Lenkijoje, Čekijoje ir Baltijos valstybėse. Pagal priemonę „InnovFin EDP“ bus skirta 17 mln. EUR, iš jų 3 mln. EUR bus skirti iš programos „NER 300“ nepanaudotų lėšų.	